

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ 4^ο Αριθ. 7.

ΑΘΗΝΑΙ 1^η Ιουνίου 1924

ΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3

Διευθυντής: Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

Αρχισυντάκτης: ALBERT ROULANT

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησια Δρ. 100
Εξαμην. » 50

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησια Α.Στ. 0.50
Εξαμην. » » 0.25

GABRIEL PIERNÉ

Ἡ πρώτη μας γνωριμία ὁ Μπερχόδεν καὶ ὁ Ρίμσκι-Κορσακόφ.

Ἔτσι τὸν πρωτάκουσα νὰ διευθύνῃ, στὸ Σατελέ τὴν 1ην Συμφωνία τοῦ Μεγάλου Γερμανοῦ καὶ τῆ Σερχεραζάτ τοῦ Μεγάλου Ρώσου. Ἡ λεπτὴ βιεννέζικη δαντέλλα, μὲ τὸ πολύχρωμο καὶ πολύτροπο ἀνατολίτικο κέντημα. Στὸ μεταξύ, φιλοδουλεμένα λαμπερὰ πετράδια τῆς Γαλλικῆς τέχνης. Σ' ὅλα ὁ ἴδιος καὶ διαφορετικὸς μαζὺ. Ὁ ἴδιος ὁ μεγάλος τεχνίτης, ὁ μεγάλος διευθυντὴς ὀρχήστρας ὁ κατ' ἐξοχὴν Γάλλος ὅμως μαζὺ καὶ πόσο διαφορετικὸς στὴν ἀπόδοση τοῦ style, τοῦ ὕφους κάθε ἔργου.

Στὸ Μπερχόδεν ἡ ὀρχήστρα τοῦ λεπτῆ, γεμάτη χάρις ἐσπινθήριζε ὀλόκληρη, στὴν ἀπόδοση τοῦ Μοζαρτείου πρώτου συμφωνικοῦ ἔργου τοῦ γίγαντα τῆς μουσικῆς. Ἦτανε τόσο λεπτῆ, τόσο εὐετροφη ποὺ δύσκολα φανταζότανε κανεὶς πῶς ὕστερα ἀπὸ λίγο θὰ ξεπρόβαλλε ἀπὸ τὴν ἴδια μαγικὴ μπαγκέτα ὀλη ἢ Ἀνατολή.

Κι ὅμως σὲ λίγο ἡ Ἀνατολὴ ζωγραφίστηκε στὴν ἀκὴ μας τόσο τέλει καὶ δὲν μποροῦσαμε οὔτε νὰ τὸ ὄνειρευτοῦμε. Ἡ Βεζυροπούλες μὲ τὰ παλάτια τους καὶ τοὺς Σουλτάνους—οἱ Ἀράπαδες, τὰ τελώνια, ὀλη ἢ Χαλιμὰ.

Κι ὅλα αὐτὰ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα σχεδὸν χωρὶς προσπάθεια μὲ μιὰ κυριαρχία τῆς ὀρχήστρας τοῦ μὲ μιὰ κλασικὴ γαλήνη ποὺ χαρακτηρίζει τὴ γαλλικὴ σχολὴ παρ' ὅλους τοὺς τολμηροὺς τῆς νεωτερισμοῦς.

Ἦστερα εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ τὸν γνωρίσω καὶ προσωπικὰ τὸ μεγάλο Τεχνίτη—εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ ἐνδιαφερθῆ γιὰ τὴ Μουσικὴ μου, καὶ παρηγοριά μου ὕστερα ἀπὸ τόσες πίκρες ν' ἀκούσω τὸ μικρὸ μου τὸ ἔργο ἐκτελεσμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο Διδάσκαλο—τὴν ἴδια ὀρχήστρα—στὸ ἴδιο θέατρο. Καὶ ἀκούοντάς τὸ ἔργο μου ἐκτελεσμένο ὅπως δὲν τολμοῦσα νὰ τὸ

Τὸ γραφεῖον τῶν «Παρασκηνίων», ἀπὸ σήμερον, ὁδὸς ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ Νο 3.

Τὸ δοῦν φύλλον θὰ κυκλοφορήσῃ τὴν Κυριακὴν 15^η Ἰουνίου.

Τὰ «Παρασκήνια Πωλοῦνται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ κибουκία Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.

Σεναί, εἰς τὸ γραφεῖον μας καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα.

δνειρευτώ, να βλέπω την Ελλάδα μας ξαναζωντανεμένη με τη λεβεντιά της, τους ρυθμούς της, τη χάρη της από το ίδιο σσφά κ' εμπνευσμένο χέρι.

Κ' ήτανε για μένα μια ξεχωριστή απόλαυση ή γνωριμία του κ' ή φιλία του. Όσες φορές πέρασα κοντά του στο λιτό του γραφείο άκουσα σσφά λόγια, σσφές συμβουλές και μουσικά ανέκδοτα. Μά πιο πολύ μου έκανε εντύπωση ή συγκαταβατικότητα του, ή καλωσύνη του επάνω σε κάθε νέα εκδήλωση της τέχνης. Η έλλειψη κάθε επαγγελματικής αντιζηλίας, κάθε μικρού, κάθε ταπεινού, που τόσες φορές άπτημίζουσε τη ζωή του τεχνίτη, δυστυχώς και σε μας έδω κάτω!

Τη μουσική μου περιέβαλε με μίαν αγάπη που μ' έκανε να ντρέπουμεται —να ντρέπουμεται μάλιστα όταν γνώρισα καλά τον Pierné—συνθέτη.

Το συνθέτη της Croisade des Enfants, της Σταυροφορίας των παιδιών, ένα—αληθινά μεγάλο έργο—άριστούργημα, στη Γερμανία μόνο είχε παιχτεί εις τα 1914 πάνω από εκατό φορές. Είνε από τα έργα τα μοναδικά στη μουσική φιλολογία.

Για διπλή χορωδία μικτή και παιδική και μεγάλη όρχήστρα λάμπει στο από αισθημα και λεπτή συγκίνηση που μας ανεβάζει στις υψηλότερες ιδανικές σφαίρες των μεγάλων Ηρώων της τέχνης.

Ο Πιερνέ, αγαθός σαν παιδί, αγαπώ και λατρεύει την Ελλάδα. Με αληθινό ενθουσιασμό εδέχτηκε, όταν του επρότεινα, να κατέβη στην Ελλάδα την τελευταία μέρα που τον επισκέφθηκα για να τον αποχαιρετίσω.

Και με συγκινητικό τηλεγράφημα μου απήντησε όταν του επεβεβαίωσα τηλεγραφικώς από την Αθήνα την πρότασή μου.

Αυτός σ' ένα πρόχειρο σκίτσο ε θαυμαστός τεχνίτης, ε θαυμαστός άνθρωπος που σήμερα τον έχουμε ανάμσά μας.

Τόν Έλληνικό μουσικό κόσμο, ή γνωριμία του θα ωφελήση σημαντικά. Η Γαλλία μέσωσ από τους επίσημότερους της αντιπροσώπους θα αντιληφθή την μουσικήν μας ζωή, κ' έμεις έδω θα ένατενίσουμε, ως είνε και για λίγο, ένα κομμάτι από την αιώνια, την ακατάβλητη, μεγάλη Γαλλική ψυχή.

MAN. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο Κ. GABRIEL PIERNE

(Βιογραφικά σημειώσεις)

Ο Πρύτανις των μεγάλων chefs d'Orchestre και ένας από τους διασημότερους συνθέτας της Γαλλίας, εγεννήθη στο Metz, στα 1863.

Μαθητής του Cesar Franck έπηρεσ το prix de Rome, στα 1882.

Κατόπιν διεδέχθη τον καθηγητήν του Cesar Franck ως οργανίστας στην εκκλησίαν της Αγίας Κλοτίλδης το 1890.

Κατόπιν προσελήφθη εις τα 1900 βοηθός διευθυντής των μεγαλειτέρων συμφωνικών συναυλιών της Γαλλίας των Concerts Colonne. Από τα 1910 μετά τον θάνατον του Κολόνι ανέλαβε την γενικήν διεύθυνσιν των Conserts Colonne και την προεδρείαν της διακούσης επιτροπής του.

Από τότε ε Pierné εξελίχθη εις ένα από τους τρεις έως τέσσαρες μεγάλους chefs d'orchestre της Ευρώπης. Αί πάντοτε υποδειγματικά και έντελέσει της όρχήστρας Colonne ανήλθον εις το υψηλότερον καλλιτεχνικόν επίπεδον. Εγγνώρισε εις τους Παρισινούς ελην σχεδόν την νεωτέραν κίνησιν της Γαλλικής και της Ρωσικής μουσικής, τα περισσότερα συμφωνικά έργα του Debussy και του Ravel επαρουσιάσθησαν τό πρώτον από τον Pierné. Είς την Γαλλίαν είνε δημοφιλέστατος. Κάποιο μουσικόν περιοδικόν εζήτησε την γνώμη του γαλλικού κοινού για τον καλλίτερον chef d'Orchestre της Γαλλίας, σ' ένα είδος δημοψηφίσματος και τό αποτέλεσμα ήτο μία καταπληκτική πλειοψηφία υπέρ του Pierné. Ως συνθέτης ε Πιερνέ είνε ένας από τους λαμπροτέρους αντιπροσώπους της νεογαλλικής σχολής ή οποία παρήγαγε τόσα άριστούργημα κατ' τα τελευταία είκοσι χρόνια και ανεστάτωσε την τεχνικήν

της νεωτέρας μουσικής. Χωρίς ν' ανήκη εις τους ultramodernes συνδυάζει εις την μουσικήν του την τελειότητα της μορφής με νεωτερίζουσαν μουσικήν έκφρασιν αναφέρομεν μερικά από τα έργα του :

Le Collier de Saphir, Les joyeuses commères de Paris, Bouton d'or, Μπαλέττα, Vendée, La Coupe enchantée, On ne badine pas avec l'amour όπερες, έπειτα έγραψε μουσικήν εις την Princesse lointaine και την Samaritaine του Edmond Rostand, εις την Francesca da Rimini του Μαρσέλ Σβόλιπ εις τον Izeyl του Armand Silvestre κτλ. Les elfes δραματικώς θρύλλος σε τρία μέρη και πολλά άλλα. Το θαυμάσιο Μπαλέττο Cýdalise.

Τό άριστούργημα όμως του Πιερνέ είνε αναμφισδητήτως ή «Croisade des enfants» «ή σταυροφορία των παιδιών» ένα από τα θαυμασιότερα έργα της Γαλλικής μουσικής για όρχήστρα, Σόλα, Χορωδία μικτή και Χορωδία παιδιών ή οποία βραβευθεισα εις τον διαγωνισμόν της πόλεως των Παρισίων εξετελέσθη εις ελα τα μέρη του κόσμου ειδικώς δε εις την Γερμανίαν εφθάσε τας 100 έντελέσεις μέχρι της 23 Απριλίου 1914.

Ο Πιερνέ έχει γραψει και πολλά έργα μουσικής δωματίου μεταξυ των οποίων μία σονάτα με βιολοντσέλλον και πιάνο, ένα τριό, ένα Κουιντέττο κτλ. Ο Πιερνέ είνε μέλος της Επιτροπής του Ωδείου των Παρισίων, μέλος του ανωτέρου συμβουλίου εις τό Υπουργετον των Καλών τεχνών και Πρόεδρος της Επιτροπής δια την παιδαγωγικήν μουσικήν εις τό Υπουργετον της Παιδείας της Γαλλίας. Αυτός έν όλ.γοις είνε ε μέγας μουσικός, ο όποιος παρκληθείς υπό του Έλληνικού Ωδείου τιμξ τον Έλληνικόν μουσικόν κόσμον με την απαράβλητον τέχνην του.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

Ο έκδοτικός οίκος Γ. Ι. Βασιλείου ανέλαβε την έκδοσιν ολοκληρόν του θεατρικού έργου του κ. Νικολάου Ι. Λάσκαρη εις δέκα τόμους, υπό τον γενικόν τίτλον : «ΘΕΑΤΡΟΝ». Εξεδόθη ήδη και έκυκλοφόρησεν ε πρώτος τόμος, περιέχων της μοναδικές ένεινες κωμωδίες με της όποιες άλλοτε περάσαμε ίσσον εύχάριστες ώρες, και όμοιες των όποιων πολυ δύσκολον είναι σήμερα να γραφούν και αναφέρουμε : «Τό νοκναλάκι της νυκτερίδας», «Η Πώλησις της Αθηνάς» — «Ενοικιάζεται» — «Υπό εγεμόθειαν» — κ.τ.λ.

Τό όρατον βιβλίον πωλείται παρ' τω έκδοτη κ. Γεωργ. Ι. Βασιλείου, Σταδίου 42, αντί δραχμών δέκα.

— ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ —

ΤΟΥ κ. ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ

«Τό προωρισμένο, κατ' τον κ. Κ. Παλαμάν, να κινήση τό ενδιαφέρον, να προκαλέση την τέρψιν, να διαφωτίση την γνώσιν, να κορέση την περιέργειαν όχι μόνον των έξ επαγγέλματος ή έξ απλής κλίσεως και έξ αγάπης σχετιζομένων προς τό θέατρον και ζώντων όπωσδήποτε έντός της ατμοσφαιρας του και παθαινομένων δια τα πράγματα αυτου, αλλά και όλων όσοι εύρίσκουν απόλαυσιν εις την φυλλομέτρησην, περιεργασίαν, άνάγνωσιν και μελέτην Λεξικών...»

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΕΜΕΝΟΝ

παρ' τω έκδοτικώ οίκω Γεωργίου Ι. Βασιλείου (Σταδίου 42)
ΑΝΤΙ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΔΡΑΧΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

(Συνέχεια από το 5 φύλλο.)

Διὰ τὰ μὴ μείνη δὲ ἀνευ δικαιολογίας ἢ πρὸς τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα προτιμήσεις, ἐπέευσαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι καὶ ἐδημοσίευσαν εἰς ἑλληνικὴν (!) τινὰ ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς τὰ ἑξῆς: «Τὸ θέατρον ἦτο σχολεῖον τοῦ λαοῦ, ὅτε, ἀγνωστῆς τῆς τυπογραφίας, συνήθουζον εἰ Ἐδουπίδαί, Σφοκλεῖς, Αἰσχύλοι, Ἀριστοφάνεις καὶ Μένανδροι τρεῖς χιλιάδας λαοῦ καὶ ἀναμυγνύοντες τὴν ξηρὰν διδασκαλίαν μὲ τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονὴν, ἐνέσπειραν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τὸν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔρωτα, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὰ γενναῖα φρονήματα ἢ ἀπεδείκνυν τὸ γελοῖον τῶν ἀνθρώπων ἢ υναμῶν ἀλλὰ σήμερον δυνάμεθα εἰς τὸν κοινῶνά μας μόνον τὰ διδασκώμεθα, ἀναγνώσκοντες δράματα. Εἰς τὸ θέατρον λοιπὸν δὲν συγράζομεν διὰ τὰ ἀφελούμεθα, ἀλλὰ διὰ τὰ διασκεδάζομεν τὸ μήκος τῶν χειμεριῶν νυκτῶν, καὶ, φυσικῶς τῷ λόγῳ ὡς μᾶλλον ἡδυνόμενοι εἰς τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα, προκρίνομεν αὐτὸ τῶν κωμωδιῶν καὶ τραγωδιῶν».

Ψευδὴς ὅσον καὶ μωρὰ ἡ δικαιολογία! Οἱ λόγοι, δι' οὓς «προεβό-
ντο» τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ἦσαν ἄλλοι, πολλὴ
σπουδαιότεροι. Μᾶς τοὺς ἀναφέρει ἐν ἔτιος μετὰ τὴν προμελετηθεῖσαν
κατασκοπὴν τοῦ Φορμάνου ὁ «Observateur Grec» τῆς 28 Δεκεμβρίου
1841. Πραγματευόμενος ὁ συντάκτης τῆς σθηθῆς ἐφημερίδος περὶ
ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἐνόχου αὐτοῦ ἀνυπαρξίας, «καίτοι οἱ λόγοι
τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν ἠμέλησαν τὰ γράψωσι καὶ μεταφράσωσι διάφορα
δράματα καὶ κωμωδίας», ἐπάγεται τὰ ἑξῆς βαρυσήματα: «On avait
même commencé à représenter quelques pièces, lorsque des
conseillers de la Couronne, trop enclins à représenter
comme dangereux les éléments nationaux que n'ayant pas com-
pris, ils avaient frappé de leur antipathie, mirent opposition à
ce que cette tendance des esprits pût se développer.»

Τὴν διαγωγὴν ταύτην τῶν Βαναζῶν δὲν ἐλησμόνησαν οἱ Ἕλληνες
οὐδὲ μετὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1843. Ὁ «Πρωί-
νός Κήρυξ» τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1843, ἀγγέλλει τὴν ἐναρξιν τῶν ἑλλη-
νικῶν παραστάσεων, ἐπάγεται τὰ ἑξῆς: «Τώρα πλέον θὰ ἴδωμεν καὶ τὸ
ἐθνικὸν μας θέατρον προσδεῖον καὶ μὴ πολεμούμενον ἀπὸ τοῦ βαναζι-
κοῦ συστήματος τοὺς ὀπαδοὺς». Μετ' ὀλίγας ἡμέρας (22 Σεπτεμβρίου
1843), ὅτε ἐγνώσθη δι' ἡ ἐπὶ τοῦ θεάτρου ἐπιτροπὴ ἔφερε διάφορα προ-
σκόμματα διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων, προσέθετε τὰ
ἑξῆς: «Ἄν τοῦτο ἔχηται ἀληθὲς, δυσαρεστούμεθα διότι βλέπομεν καὶ
σήμερον ἀνθρώπους πάσχοντας βαναζοφοβίαν, ἐνῶ οἱ Βαναζοὶ ἐπὶ τὴν
πίσω ἀπὸ τὸν ἥλιον, κατὰ τὴν παροιμίαν. Ἄλλοτε ἐμποδίζοντο αἱ τραγω-
δίαὶ αἱ περιέχουσαι ἐλεύθερα καὶ γενναῖα φρονήματα, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἦτο
Δούλα τότε καὶ ὡς μᾶθῃ ἡ ἐπιτροπὴ δι' οἱ Ἕλληνες προτιμοῦν τὰς τρα-
γωδίας τοῦ Βότσαρη, τοῦ Καραϊσκού, τῶν Τιμολέοντος καὶ τοῦ Ρήγα
ἀπὸ τὰ τερετίσματα τῶν μελοδραμάτων, τὰ ὅποια, ὅσον καὶ ἂν θεωρη-
θῶσαν ἐξαισία, διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι βλαπτικά».

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἰταλικοῦ μελοδραματος, καὶ τὰ ἦδη
τῆς ἀριτοπαγοῦς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας ὑπέστησαν τοιαύτην ἐκκλίσην, ὥστε
νεοὶ καὶ γέροντες, ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς πρόσοθεν, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἔφρον-

τιζον εἰμὴ πῶς νὰ φαίνονται ἀρεστοὶ εἰς τὸ θῆλον προσωπικὸν τοῦ μελο-
δραματος τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐν Ἀθήναις ὁ εἰσηγητῆς πάσης ἀκολασίας,
ἀγγόστον τότε ἐν Ἑλλάδι!

Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου,
ἐπεκράτει ὁ θεατρικὸς ποδόγυρος! Ἦν οὔτε οἱ περίφημοι conseillers de
la couronne, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες συνήτων ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς παρα-
στάσεσιν ἢ καὶ ἂν τὸν ἐβλεπον ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, ἠτογνώστον ὅτι
ἐπ' αὐτὸν ἐξοπίστον ἀνδρικοὶ πόδες ἔτοιμοι νὰ ὑποδεχθῶσι κα-
ταλλήλως τὰς ἐρατικὰς ἐπιθέσεις τῶν λεόντων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς.

Ἐπόμενον ἄρα ἦτο ὁ ψευτοποδόγυρος τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς νὰ ἐπο-
σκελισθῇ ἀπὸ τὸν ἀληθῆ τοιοῦτον τοῦ ἰταλικοῦ μελοδραματος ὅστις, ὅσον
βραχυτέρος ἦτο καὶ γυμνότερος εἰδείκνε τὰς ἰταλίδας ἱερείας, «ταῖς ὀρ-
χίστριας καὶ ταῖς θεατροκοιλίας σχολαζούσας καὶ παλλακευομένας τῇ
πόλει» τῶσον περισσότερον προσεῖλκε τὰ πλήθη. Κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ
αὐτοῦ σκάνδαλου ἐξηγήθησαν δημοσιογράφοι τινὲς καὶ ἄλλοι πατριῶται,
μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ γυμνασιάρχης Γ. Γεννάδιος ὅστις ἀπηγόρευσε
ἐπὶ ποιῆ ἀποβολῆς τὴν εἰς τὸ ἰταλικὸν θέατρον φοίτησιν τῶν μαθη-
τῶν του.

Ἄλλ' οὔτε αἱ διαμαρτυρίαι τῶν ὀλίγων δημοσιογράφων, οὔτε αἱ ἀπει-
λαὶ τοῦ νηριαίου γυμνασιάρχου κατέστησαν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὰ μειώ-
σον τὸν πρὸς τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα ἐνθουσιασμῶν τῶν Ἀθηναίων.
Ἐσπέραν τινα μάλιστα, καθ' ἣν ἡ μεσόφωνος τοῦ θύσου Λούλη ἐπέδειξε
γυμνάς τὰς κνήμας τῆς πρὸ τοῦ κοινοῦ, τὸ ὁποῖον ὀλίγον δεῖν ἐλιποθύμει
ἐκ τῆς ἡδονατικῆς, εἰδῶν κατάλληλον τὴν περιστάσιν ὁ γέρον—Λούλιας,
ἠρέθη ἐν μέσῳ θεάτρον καὶ διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν πολεμουμένων τὸ
ἰταλικὸν θέατρον ὡς ἑξῆς:

—Πατριῶται! Ζήτω τὸ ἰταλικὸ! Σὺτὸ διάβολο ὡς πᾶν καὶ τὸ πα-
ληγάμπειλο!

Τὸ «παληγάμπειλο» δὲ αὐτὸ ἦτο τὸ τελευταῖον τῆς περιουσίας του λεί-
ψανον, ἦτις πᾶσα εἶχε καταναλωθῆ εἰς δῶρα πρὸς τὴν ἰταλίδα μιμάδα
ἢ ὅποια, ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. ἤρρισε «τὰ βάζη χέρι»
καὶ εἰς τὸ παληγάμπειλο, ἔπειρ καὶ ἐκρύγησε μὲχρι τῆς τελευταίας του
οἰζῆς.

Ἄλλὰ πλὴν τοῦ γέρον Λούλια—περὶ οὗ ἀνακριβῶς κατ' ἐπανάληψιν
ἐγράφη: ὅτι ἐπωνομάσθη: Μπράβο—Μπρόβος διότι δὲν ἔπαυεν ἀναφω-
νῶν πρὸς τὴν ἐπὶ σκηνῆς ἐμφανιζομένην Λούλην: «Μπράβο—μπράβο!»
—τὸν ὁποῖον εἶχε κυριολεκτικῶς μαθήσει ἡ Λούλη, καὶ ὁ συνομήλικος
αὐτοῦ Ἰέρω—Λόντος τῶσον εἶχε σαγηνευθῆ ἐκ τοῦ ἱσοματοῦ καὶ τῆς
ἀραιότητος τῆς Ρίτιας Μπάσο, ὥστε διανοικτερεύων τακτικώτατα ἐν τῷ
θεάτρον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ προσφέρῃ τὸ ὄ, ὡς ἐκ τῆς ὀλιωχερῆς ἐλλεί-
ψεως τῶν ὀδόντων του, ἐκρούναζε πρὸς γενικὴν θυμηδίαν πάντων,
ὁσᾶνς ἐτελείωνε τὸ ἄσμα τῆς ἀξιερόστον κυρίας Ρίτιας:

—Μπλάβο, Αἴτια! Μπλάβο, Αἴτια!

Τῶσον δὲ εἶχε γενικευθῆ ἡ παρεφθαρμένη αὐτῆ ἐπιφώνησις, ὥστε
ὁσᾶνς μετέβαινε τις τῶν θεατῶν κατὰ τὰ διαλείμματα ἐπὶ σκηνῆς νὰ

¹ Ὁ ποδόγυρος ἦτο ἡ αἰτία καὶ τῆς ἐν Παρισίους ἐπικρατήσεως τοῦ ἰταλικοῦ
θεάτρου κατὰ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ γαλλικοῦ τοιοῦτου. «Enfin, tandis que, chez
les comédiens français, tous les rôles de jeunes premières et d'ingénues
étaient encore teuns, comme en Angleterre par des joveuceaux, il y
avait des actrices dans la troupe italienne, et elles se déshabillaient sou-
vent et beaucoup sur le théâtre.» (La comédie Itrlienne en France, par N.
M. Bernardin, σελ. 12. Paris 1902.)

² Θ. Βελλικάντιον: «Τὰ θεατρὰ ἐπὶ Ἰθωνός» Ἐστία, 1893. Τόμ. Β. σελ. 325.

³ Θ. Ν. Συναδίνου: «Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς μουσικῆς» Ἀθήναι 1919, σελ. 62—63.

⁴ Κατὰ τὸν Α. Π. Κοτσικλήην («Διακρίνοντα καὶ περιεργὰ τινὰ ἱστορήματα.»
Ἀθην. 1887, σελ. 16) ἡ προσωνομία «Μπράβο» ἀπεδόθη εἰς τὸν συνταγματάρχην
Δούκαν «διότι κατὰ τὰς ἐν Ναυπλίῳ δεινὰς περιστάσεις ἔδειξε νοημοσύνην καὶ
γενναϊότητα μεγάλην.»—ὁ Ἄλ. Ραγκαβῆς εἰς τὰ Ἀπαιτηθέντα αὐτοῦ. (Τόμ.
Α'. σελ. 269) ἀναφέρει ὅτι εἰς τὰς ἐν Ναυπλίῳ συναστραφῆς τῆ 1830) παρευρίσκειτο
καὶ «ὁ Κ. Λούλιας, ὁ ἐπικληθῆς Βράβο—βράβος, εἰ ἦν ἐποίητο κατάχρησιν τοῦ
ἐπιφώνηματος τούτου.»

συνχωρή την περιβόητον αιδόν, πλησίον της οποίας εφύλακεται πάντοτε
ὁ ερωτευμένος γέρον, ἀνελλιπώς μετεχειρίζεται, τὴν φοῦσον τοῦ τελευταίου¹
—Μπλάβο Λίττα, Μπλάβο, Λίττα!

ΝΙΚ. Γ. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

¹ «Τὸν γέρο Λόντο, ἔπου δὲν ἔχει οὔτε ἓνα δόντι, τὸν καλάβωσε ἡ Ρίττα Μπλάσο
τοῦ θεάτρου καὶ τὸν ἀφάνησε τόσα τάλλαρα δίνοντας καὶ ἄλλα περὶ σέξια.» (Ἀπο-
μνημονεύματα στρατηγῶδ Μακρυγιάννη τόμ. Β. σελ. 343.)

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ ΤΩΝ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

Ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἀποτελεσματικὰ μέσα μετὰ τὰ ὅποια ὁ κλάδος τῶν
ἠθοποιῶν καὶ ξεχωριστὰ τὸ Σωματεῖο θὰ σημειώσῃ περιφανῆ σταθμὸν
στὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρου μας καὶ θὰ θεμελιώσῃ ἀκλόνητα σημερινὴ πρό-
οδο, ἀδριανὸν θρίαμβο εἶνε ἢ ἔκδοσις ἐπαγγελματικῶν δημοσιογραφικῶν
ὀργάνων ποῦ νάχη σκοπὸ τοῦ:

α) Τὴν μόρφωσιν β) Τὴν ἀμύνην.

Ἡ ἀνάγκη ἐνός τέτοιου πολυτίμου ὀργάνου μορφωτικοῦ καὶ ἀμυντικοῦ
ἔγινε τώρα τελευταία περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, αἰσθητῆ, ἐπιτα-
κτικῆ, γιατί εὐρισκόμεθα στὴν παραμονὴν κοσμοϊστορικοῦ διὰ τὴν Ἑλλά-
δα θεατρικοῦ γεγονότος, τῆς ἐπιχειρημένης ἰδρύσεως Ἐθνικοῦ θεάτρου ποῦ
ὅλοι μας ἐλπίζομε νὰ δώσῃ νέα ζωὴ καὶ νέα κατεύθυνσι στὸ θεῖον,
καὶ πρὸ πάντων νὰ τὸ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν Κανάκσο τῆς σαυλωκικῆς ἐκ-
μεταλλεύσεως ὅπου τὸ κρατοῦν ἀλυσοδεμένο καιρὸ τώρα τὸ κράτος καὶ ἡ
διὰ τῶν ἐπιχειρηματιῶν.

Ἐπιβάλλεται λοιπὸν τὸ ταχύτερον νὰ πυκνωθῇ ἡ φάλαγγς τῶν πιστῶν
οἱ ὅποιοι θὰ συγκρατήσουν τὸ χαλύδδινο στρατόπεδο διὰ νὰ διεκδικήσῃ
τὰ δίκαιά μας ἐναντίον παντός ἀυθάδους ἐπιδρομέως, ποῦ θὰ εἶχε τὸ θρά-
σος νὰ παρουσιασθῇ μετὰ τὴ μάσκα τοῦ προστάτου καὶ καθοδηγητοῦ, μάσκα
ποῦ θὰ κρύβῃ ἀνικανότητά καὶ ἰδιοτέλεια.

Ἄς ἐξετάσωμε τώρα τοὺς δύο σκοποὺς τοῦ ἐπαγγελματικοῦ μας
ὀργάνου.

Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἡ μορφωτικὴ θὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ θὰ ἐπιτευχθῇ μετὰ
δημοσιεύσεις ἀπὸ τὰς ἐστενογραφημένας παραδόσεις τῶν μαθημάτων τῆς
Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς Θεάτρου, ἡ ὅποια ἐγκριθεῖσα ἀπὸ τὰ Ἰπουρ-
γεῖα Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ Παιδείας θὰ λειτουργήσῃ προσεχῶς καὶ θὰ
περιλάβῃ δύο κατηγορίας μαθητῶν, α) τοὺς διὰ πρώτην φοράν ἐγγραφο-
μένους ἀδικαφόρως φύλου, β) τοὺς ἠθοποιούς ποῦ ἔχουν εἰς τὸ ἐπάγγελμα
ὑπηρεσίαν, κάτω τῶν πέντε ἐτῶν, καὶ οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ φοιτήσουν ὑπο-
χρεωτικῶς σύμφωνα μετὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς Σχολῆς.

Ἡ δημοσίευσις τῶν παραδόσεων τῶν μαθημάτων καὶ ἄλλων μορφω-
τικῶν μελετῶν θὰ προσφέρῃ παλυτίμους ὑπηρεσίας καὶ εἰς τοὺς ἐκ τῶν
ἠθοποιῶν ἀνήκοντας εἰς θιάσους ἐργαζομένους ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν.

Καὶ πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ἢ προσωποποίησης τοῦ πνεύματος τῆς
βλακώδους ἀντιλογίας, ἢ ἀρνήσις πάσης προόδου διὰ νὰ διαφιλονικήσῃ
τὴν μορφωτικὴν ἀποστολὴν ἐνός ἐπαγγελματικοῦ ὀργάνου ποῦ μέλλει νὰ
θεραπεύσῃ ἀνάγκην ἐξαιρετικῆς ὀπουδαιότητος, ἀφοῦ ὁ κύριος σκοπὸς
τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς θεάτρου εἶναι ὄχι νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐμπειρο-
τεχνίαν—ἡ ὅποια ἴσως ἐθαυματούργησεν ἕως σήμερα χάρις εἰς τὸ δαιμό-
νιον τοῦ Ἑλλῆνος κλπ.—ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπιτημονικὴν, μάλιστα
τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν τῶν ἠθοποιῶν τωρινῶν καὶ μελλόντων.

Ἄλλ' ἄς ἀφίσωμε νὰ μιλήσωμε τὰ πράγματα—ποῦ θὰ ποῦν δύο λογά-
κια στ' αὐτὴ ἐκείνους ποῦ πρόδωκαν στὴ μέση μ' ἓνα σακκί γεμάτο ἀπορί-
ες καὶ δισταγμοὺς—καὶ ἄς ἔλθωμε στὸ δεύτερον σκοπὸ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ
μας ὀργάνου, τὴν ἀμύνην.

Ἔως σήμερα κανένας ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εἶδαν πολλὰ ἀπὸ τὸ θεῖον
καὶ πᾶμπολλα τοῦ ὀφείλου δὲν τὸ ἐπόνησεν ἀρκετῶς, ὥστε νὰ ἐπιχειρήσῃ
μὴ γενικῆ, συστηματικῆ, προσεκτικῆς ἔρευνας γιὰ τὴ σημερινὴ κατάστασι
τοῦ θεάτρου, νὰ δρῇ τίς πληγὰς τοῦ, νὰ τίς δείξῃ καὶ νὰ βάλῃ πάνω τοὺς
ἀναμμένα σίδερα.

Καὶ ἔρετε γιατί δὲν ἐπεχειρήθη καμμιά ἔρευνα;

Γιὰ νὰ μὴ δυσαρεστηθοῦν τ' ἀφεντικά, οἱ θεατρικοὶ ἐπιχειρηματίαι,
ἐπειδὴ τίς περισσότερες πληγὰς στὸ θεῖον αὐτοὶ τῆς ἔχουν ἀνοίξει καὶ οὔτε
τοὺς συμφέρει νὰ γυαρευθοῦν γιατί ἔχουν στενὴν σχέσιν μετὰ τὸ ταμεῖο.

Ἄλλ' αὐτὸ εἶνε ζήτημα ποῦ θὰ μοῦ δοθῇ εὐκαιρία νὰ τὸ πραγμα-
τευθῶ μετὰ ποικυμένα εἰς ἄλλο ἄρθρον μου.

Ἡ προσπάθεια τοῦ ἐπαγγελματικοῦ ὀργάνου μας θὰ εἶναι εἰλικρινῆς
καὶ τολμηρά, καὶ εἰς ἓνα θ' ἀποβλέπῃ σκοπὸ: νὰ θεραπεύσῃ τὰ κακῶς
κείμενα, ὅπουδῆποτε καὶ ἀν εὐρισκῶνται, εἴτε πρὸς τὸ μέρος μας, εἴτε
πρὸς τὸ μέρος τῶν συνδεομένων μετὰ θεῖον διὰ διαφόρους λόγους.

Ὁ χειροῦργος θὰ φανῇ ἀμειλίχτος καὶ θὰ ἐπέμβῃ, πρὶν ἐξαπλωθῇ
τὸ κακὸ σ' ὅλο τὸ κορμὶ τοῦ θεάτρου καὶ τὸ σαπίσῃ τελεωτικῶς.

Μ' ἀποφασιστικὴν μαχαίρᾳ θ' ἀπαλλάξῃ τὸ θεῖον ἀπὸ τὰ νεοπλά-
σματα καὶ τὰ σαρκώματα ποῦ ἀπειλοῦν νὰ δηλητηριάσουν ὅλο τὸν ὀργα-
νισμό τοῦ.

Τὸ ἔμβλημα μας δὲν θὰ εἶναι ταπεινὴ καὶ ἐμπαθῆς κριτικὴ, ἀλλὰ
τῶν θεατρικῶν μας ζητημάτων ἀμερόληπτος ἐξέτασις, μ' ἓνα καὶ μόνον
ἄγιο σκοπὸ, τὸν πόθο τῆς προόδου, τὸν πόθο νὰ ἴδωμε γρήγορα τὸ ἐπάγ-
γματὸς μας στὴν περιωπὴ ποῦ βρίσκεται καὶ εἰς τ' ἄλλα κράτη—μὴ λη-
σμονήτε τὰ γειτονικά βαλκανικά—στὴν περιωπὴ ποῦ τοῦ ταιριάζει καὶ τοῦ
ἀνήκει δικαιωματικῶς.

Καὶ θὰ διαφιλονικήσωμε ἀκλόνητοι τὴ θέσιν ποῦ ὀρισμένα άτομα
μας ἀρνοῦνται στὴν ἱεραρχίαν τῆς γνώμης γιὰ τὰ θεατρικά μας ζητήματα,
καὶ ἀν δὲν ἀκουσθῶμε καὶ ἴδωμε πῶς πάλι τρυπανίζου τὸ κορμὶ τοῦ
θεάτρου τὰ γνωστὰ σαράκια, δὲν θὰ διστάσωμε νὰ τοὺς βροντοφωνήσωμε
μερικῶς ἀλήθειαι, καὶ ἀν χρειασθῇ θὰ προχωρήσωμε ἀκόμη περισσότερο
καὶ θὰ ζητήσωμε προκλητικώτατα νὰ κτυπηθοῦμε στὸ πρόσωπο, καὶ
τότε θὰ ἴδωμε ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο θὰ κοκκινίσῃ, θὰ καταιδάσῃ τὸ κεφάλι
καὶ θὰ βουραθῇ.

Πάει ὁ καιρὸς ποῦ μᾶς διαφέντευαν ἀνεξελέγκτα καὶ μᾶς ἔφεραν μετὰ
τὴ σοφίαν τοὺς στὴ σημερινὴν κατάστασι.

Ἀπὸ τώρα ἀρχίζει νέα περίοδος γιὰ τὰ θεατρικά μας πράγματα
Ὅσοι ἀπὸ μᾶς καταλαβαίνομε τὴ δύναμιν μας, θὰ ζητήσωμε ν' ἀκουσθῇ ἡ
γνώμη μας σὲ κάθε τι ποῦ ἐνδιαφέρει τὸν κλάδον μας.

Σ' ἐκείνους ποῦ θὰ θελήσωμε εἰλικρινῶς καὶ ἀνυστερόβουλα νὰ συνεργ-
ασθοῦν μαζί μας γιὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ θεάτρου εἴμαστε πρόθυμοι νὰ
ποῦμε:

Ὅριστε τὸ χέρι μας.

Σ' ἐκείνους ποῦ θὰ δοκιμάσουν νὰ συνεχίσουν τὴν τακτικὴν τοῦ πα-
ρελθόντος καὶ νὰ μᾶς σκάψουν πάλι τὸ λάκκον, θὰ βροντοφωνήσωμε:

Νὰ ἡ γροθιά μας!

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

Σκηνοθέτης τοῦ θεάτρου Ὀφείου Ἀθηνῶν.

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΘΙΑΣΟΙ

ΤΗΣ ΘΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

—Γενική και πανηγυρική έναρξις υπήρξεν η Κυριακή του Πάσχα, με την νέαν θερινήν αιχμήν των θεάτρων μας.

—Είς τας Αθήνας θα παίζουσι δώδεκα τὸ ἕλιν θίασοι.

—Τρεῖς δραματικοί, τέσσαρες ὑπερέτται καὶ μία ἐπιθεώρησις.

—Θέατρον Ὀλύμπια.—Εἰς τὰ Ὀλύμπια ἤρχισαν τὰς παραστάσεις τοῦ θίασου τῆς κ. Πέπτι Ζάμπα, μετὰ τὴν γερμανικὴν ὑπερέτταν «Πολωνέζικο αἷμα» εἰς τὴν ὁποίαν ἡ κ. Ζάμπα εἶχεν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν ὅταν τὴν ἐκρωτόπαιξεν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ρωσίᾳ.

Ἡ Ὑπερέττα τῆς κ. Ζάμπα περιλαμβάνει τὴν ἀδελφὴν τῆς Ἄδα Μήτσι Σομπιερσκι τὴν κ. Ν. Ἀσκαρη καὶ τοὺς κ. κ. Ἰακωβίδην, Ἀλκην, Μπαρτίσον, Πομόνην. Ἡ ὄρχηστρα ἐκ 19 ὀργάνων διευθύνεται ὑπὸ τοῦ κ. Βαλκετάωτη. Ρεζίσσέρ τοῦ θίασου ἐκλήθη ἐκ Βερολίνου ὁ κ. Ὄττο Νόρντεν. Τὸ κόρο τοῦ θίασου ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανίδας, Ἀγγλίδας καὶ Ἑλληνίδας. Προσεχῶς θ' ἀναβιβάσῃ διὰ πρώτην φορὰν τὴν «Χορεύτρια Λόλαν».

Θέατρον Παπαϊωάννου.—Ἡ ὑπερέττα Παπαϊωάννου ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὸ ἐπιώνυμον ἐπὶ τῆς οδοῦ Πατησίων θεατρὸν τῆς, ἤρχισε τὰς παραστάσεις τῆς μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιτυχίαν τῆς χειμερινῆς περιόδου, τὴν νέαν ὑπερέτταν τοῦ Δεχάρ «Ζιγκολέτ».

Ὁ θίασος περιλαμβάνει τὰς κ. Καψάνη Μαρ. Ἀνδρονίκου, Κλαίρην Πιέρρη καὶ τοὺς κ. κ. Παπαϊωάννου, Κλαρην, Ε. Μηλιάδην, Δ. Καρδαμίτην, Παρ. Οἶκο νόμου, Χαλάν, Βατίσταν.

Τὸ κόρο τοῦ θίασου ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 πρόσωπα. Ρεζίσσέρ εἶναι ὁ ρώσος καλλιτέχνης κ. Ἀρνάτωφ, ὁ μοναδικὸς ἀπάχης τῆς Ζιγκολέτ.

Ἡ ὄρχηστρα ἀπὸ εἴκοσι ὄργανα διευθύνεται ὑπὸ τοῦ κ. Βιττάλη. Προσεχῶς θὰ παίξῃ τὴν νέαν ὑπερέτταν «Ντόλλυ», καὶ ἀργότερα «Μία νύχτα στὸν Παράδεισον».

Θέατρον Ἀνονύσια.—Ἡ ἀθηναϊκὴ ὑπερέττα τοῦ συμπαιθοῦς κωμικοῦ κ. Ι. Δράμυλῃ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς κ. Ὀλ. Κανιωτοῦ, (Ριτωιάρη), Τ. Ἀφρη, Μ. Κολλυθά, τὴν Δ. Σένην Ἀμασκου, καὶ τοὺς κ. κ. Δράμυλῃν, Τριχῆν, Νούλην, Γατροῦ, Παρασκευόπουλον, Μαυρίδην, μετὰ τὸν κ. Δράμυλῃν, ἤρχισε τὰς παραστάσεις τοῦ μετὰ τὴν «Πριγκίπισσαν τῆς Γασάρδας».

Ἐπικίβεν ἐπίσης τὸ «ταξίδι τοῦ διαζυγίου» καὶ προσεχῶς τὴν «Καν Πορπαδοῦρ».

Θέατρον Ἀλμπρα.—Ὁ θίασος τῶν κ. Σαμαρτζή-Μηλιάδου ἀποτελούμενος ἀπὸ τὰς κυρίας Ἀῆδαν Μπέργκ, Ἀφρ. Δαουτάρη, Κούρη, Μηλιάδου, Ἀσπριώτη, Μόσχου, καὶ Καζούρη, καὶ τοὺς κ. κ. Μηλιάδην, Πλεμενίδην, Τερζάκη, Καντιώτην, Κορινιώτην, καὶ Καλαποθάκη, ἤρχισε τὰς παραστάσεις τοῦ μετὰ τοὺς «Ἀπάχης τῶν Ἀθηνῶν».

Ἦδη ὁ θίασος παίξῃ προσεχῶς τὴν «Γυναίκα τοῦ δρόμου» τοῦ κ. Χατζηπαντοῦλου, καὶ τὴν «Ἄδα Σορολόπ», τοῦ κ. Σακελλαρίδου.

Θέατρον Κυβέλης. Τμημὰ τοῦ θίασου Κυβέλης μετὰ πρωταγωνιστρίαν τὴν κ. Μυράνταν Θεοχάρη καὶ τὰς Κας Νίτσαν Γαϊτανάκη, Α. Βώκου, Λαμπίρη καὶ τοὺς κ. κ. Παρασκευῶν, Πλούτην, Χριστοφορίδην, Μουσοῦρη κ.λπ. ἤρχισαν τὰς παραστάσεις τοῦ μετὰ τὴν κωμωδίαν «Ὁ Ἀλέκος, ἡ μαμά του καὶ ἡ ματρῆσσα του».

Ἡ κ. Κυβέλη μετὰ τοῦ θίασου τῆς ἐπέστρεψεν ἐνταῦθα προχθὲς καὶ θὰ παίξῃ εἰς τὸ ἐπιώνυμον θεατρὸν τῆς ἅλης τῆς νέας παριστιανικῆς κωμωδίας καὶ πολλὰ πρωτότυπα.

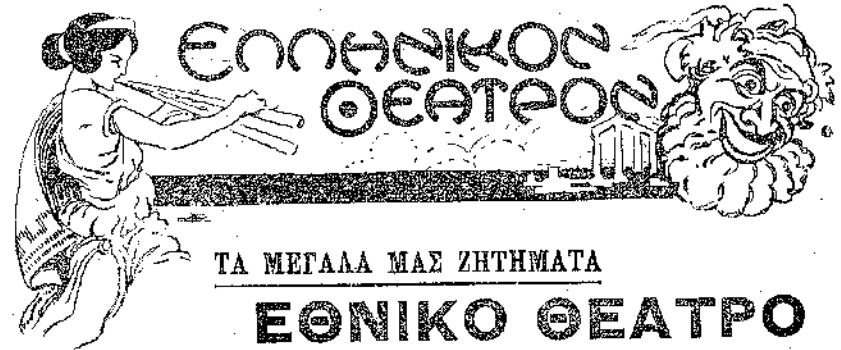
Θέατρον Κοτοπούλη.—Ὁ θίασος τῆς κ. Μαρ. Κοτοπούλη, ἀποτελούμενος ἐκ τῆς ἰδίας, καὶ τῶν κυριῶν Λούη, Μυράτ, Δογοθετίδου Ἀσκαρη καὶ τῶν κ. κ. Ἀργυροπούλου, Μυράτ, Γλυνοῦ, Δογοθετίδου, Μαρμῆ, ἤρχισαν τὰς παραστάσεις τοῦ μετὰ τὴν κωμωδίαν ἢ «Ἰσπανικὴ μῦγα». Ἦδη παίζετῃ ἢ νέα κωμωδία τοῦ κ. Συναδινόβ «Ὁ Καραγιωζής» ἢ «Ἐν καρέκλῃ», «Ἐνα ξενόχτι ἀπὸ νεκροταφείου» καὶ ὁ «Φαραώ» τοῦ κ. Ποταμιάνου.

Θέατρον Κεντρικόν.—Εἰς τὸ Κεντρικὸν ἤρχισαν τὰς παραστάσεις τοῦ θίασου ἐπιθεωρησιακὸς ὑπὸ τὴν διευθύνειν τοῦ κ. Γονίδου. Ὁ θίασος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς κυρίας Λεὸ, Ἀλδῦ, Βαστακιάδου, Μπινέλλη, Γλαύκοβα, καὶ τοὺς κ. κ. Ἰωαννίδην, Κούρτελην, Μπαρτιαν.

Θέατρον Ἀθηναίων.—Θὰ ἐγκατασταθῇ περὶ τὰ τέλη τρ. μηνὸς ὁ δραματικὸς θίασος Ἐδμ. Φύρστ, τῆ συμπράξει τοῦ κωμικοῦ κ. Χρ. Νέξερ. Τὸ θεατρὸν θὰ ἀνακαινισθῇ τελείως. Θὰ παρουσιάσῃ δὲ νέαν σκηνοθεσίαν καὶ νέον δραματολόγιον.

Πρωταγωνιστρίαι τοῦ θίασου εἶναι ἡ κ. Χρ. Παλαιολόγου. Ἐπίσης καὶ αἱ κυρίαι Ἐλένη Φύρστ, Καίτη Ραφτοπούλου καὶ οἱ κ. κ. Μάρκος Παλαιολόγος, Ἀδμπερ, Χέλμης, Ταβουλάρης, Ρωσσοῦ, Γκιλλης κ.λπ.

ΣΟΦΕΪΛΑ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἐνας δευτερος παράγων ποῦ ὑπέχει εὐθύνην διὰ τὴν καχεξία τοῦ Θεάτρου μας καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξ ἴσου ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ποῦ θὰ συνετέλεσον διὰ τὴν ἀναγέννησίν του, εἶναι οἱ συγγραφεῖς. Διὰ τὴν μὴ ἀνατρέξω εἰς τὰ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως χρόνια ἀρχοῦμε νὰ σημειώσω ὅτι Θεατρικοὶ συγγραφεῖς παρουσιάσθησαν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ πρῶτα μετεπαναστατικὰ χρόνια. Κατὰ συνέπειαν ἔχομε Θεατρικὴν παραγωγὴν ἐνὸς αἰῶνος. Ἀλλὰ ἂν ῥήξωμε ἕνα βλέμμα πάνω σ' αὐτὴ τὴν παραγωγὴν, ἂν θελήσωμε νὰ δοῦμε τί ἀπέμεινε καὶ τί ζεῖ ἀπὸ ὅλην αὐτὴ τὴν παραγωγικὴν ἐργασία εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ξεχωρίσωμε τρία ἢ τέσσαρα ἔργα ποῦ ἔζησαν ποῦ ἄφησαν μιὰ ζωηρὴ ἐντύπωση καὶ ποῦ ἔχουν μιὰν κάποιαν ἀξίαν. Ὅλα τὰλλα εἶναι προϊόντα ἀνάξια λόγου ἀπὸ χρόνων ἀποχαιρετήσαντα τὴν ζωὴν διὰ τὴν μὴ ἀπασχολίσουν πλέον κανέναν ἄλλον ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἱστοριογράφον τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι οἱ συγγραφεῖς μας ἤργασθησαν, —ἰδίως εἰς τὸ παρελθόν—κατὰ τρόπον σφαλερὸν καὶ ἠκελούθησαν ἕνα δρόμον ποῦ τοὺς ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὴν τέχνην καὶ ἀπὸ τὴν λαϊκὴν ψυχολογίαν. Ὁ Ζαμπέλιος ἀντὶ νὰ προσέξῃ τὴν λαϊκὴν ψυχὴν, ἀντὶ νὰ κοιτιθῇ ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐποτίσθη ὁ Σολωμός, ἔβαλε κάτω τὴν τραγωδίαν τοῦ Ἀλφειρίου καὶ ἠσχολήθη ἐπὶ ἔτη μετὰ τὴν ἀτεχνον ἀπομίμησιν τοῦ Ἀλφειρίου Θεάτρου. Ἀναμφιδόλως ὁ μακαρίτης Ζαμπέλιος θὰ ἐπίστευε ὅτι ἡ τέχνη του εἶναι ὑψηλὴ ἀφοῦ ἐμοιάζει μετὰ τὴν τέχνην τοῦ Ἀλφειρίου καὶ ὅτι τὸ λάθος δὲν εἶναι ἰδικόν του ἔάν οἱ τύγχονοι του δὲν τὸν ἐτίμησαν καὶ δὲν τὸν ἐπρόσεξαν ὅσον ἔπρεπε. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἰμεθα δίκαιοι, διατὶ τὸ κοινόν, τὸ δύστυχο ἐκεῖνο κοινόν νὰ προσέξῃ τὰ ἔργα τοῦ Ζαμπέλιου; Τί τοῦ ἐθύμωζεν ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ τὴν δυστοχημένην, τὴν ἀτυχῆ, ὅλη ἐκείνη ἢ παραγωγὴ; Ἀπολύτως τίποτε. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἐκλείσεν εἰς τὰ ἔργα τοῦ ὁ συγγραφεὺς ἦσαν ξένοι πρὸς τὴν ψυχὴν, ξένοι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν, οὐδέποτε σὺδαμοῦ ζήσαντες παρὰ μόνον εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ συγγραφέως. Μαζὺ λοιπὸν μετὰ τὸν Ζαμπέλιον, ἂν μὴ ἐνωρίτερα, ἀπέθανε καὶ τὸ δραματικὸν τοῦ ἔργον. Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ὑπῆρξαν συγγραφεῖς ὅπως καὶ ἠθοποιοὶ οἱ ὁποῖοι ἀπασχόλησαν ἀρκετὰ τὴν ἐποχὴν τῶν δίχως νὰ τὴν ἐκπροσωπήσουν. Ὁ Βερναρδάκης π. χ. ἔχει ἀναμφισβήτητα προτερήματα συνθετικά. Τὸ ταλέντο του ὅμως τὸ ἐχρησιμοποίησε εἰς ἕνα εἶδος νεκρόν, ἔπεσε καὶ αὐτὸς ὅθμιμα τοῦ σχολαστικισμοῦ καὶ ἀπέθανε καὶ ἔσθυσεν ὅτι δὲν παρετήρησε, δὲν ἐπρόσεξε τὴν ζωὴν, τὴν κοινωνίαν ποῦ τὸν περιεστοίχιζε, ἤγκησε τοὺς ζῶντας καὶ ἐνηγκαλίσθη ἀγνώστους εἰς αὐτὸν νεκροὺς οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχαιμιαν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ σκορπίσουν εἰς τὸ ἔργον τοῦ τὴν νεκρὴν παγωνιά τῶν τάφων. Καὶ μετὰ ὅλην ἐκείνην τὴν ἀρχαιομανίαν καὶ τὴν κωμικὴν ἀπομίμησιν ξένων ἔργων, παρουσιάζεται μιὰ τάσις πρὸς τὸ κωμειδύλιον καὶ τὴν παρεξηγημένην ἠθογραφίαν. Καὶ ὁ μὲν Κορομηλάς, ἀναμισθότητο ταλέντο, ἔγραφε ἀποκλειστικά, πράγματα ἐπιτήδες κομένα καὶ βραμένα πάνω ἐπὶ ἀτομικὴ ἰδοσυγκρασία κάποιου ἠθοποιοῦ ὁ ὁποῖος τότε ἐνθουσίαζε τὸν κόσμον καὶ τὰ ὅποια δὲν ἄρσαν στὰ χέρια ἄλλων ἠθοποιῶν διότι δὲν παρουσίαζαν σωστοὺς χαρακτήρας, ἀλλὰ ἐπρόκειτο περὶ

έργων που έκλειναν άθανταδάρικους βόλους τύπων, ίκανούς να σεγοντά-
ρουν έναν, άποκλειστικά έναν καλλιτέχνη. "Ουσιαστικά το θέατρο των ημερών
μας περισσότερο πλησιάζει προς τη ζωή μας και δεν θά υπάρξει, αντίρ-
ρησης πώς μερικοί από τους συγχρόνους συγγραφείς έδωσαν μια γερή
ώθηση στο Νεοελληνικό θέατρο. Η ιστορία ή αναγνώριση τη σημαντική
συμβολή του κ. Ξενοπούλου, του κ. Χόρν, του κ. Νιρδάνα, καθώς επίσης
ή άφιέρωση σελίδες λαμπρές δια τη συνοχή και την εμπνευση του έργου
του κ. Μελά, θά όμολογήσει όμως ότι οι συγγραφείς αυτοί ή δεν μπόρεσαν
ή δεν θέλησαν να δούν τη λαϊκή ψυχή καθαρά, να την αναπαραστήσουν
και να την μεταγγίσουν στο μεγάλο κοινό. Αυτό ακριβώς που δεν έκαμαν
έως σήμερα, πράγμα για το όποιο είναι υπεύθυνοι, ήμπορούν να κάμουν
εις το μέλλον, δια να συντελέσουν εις την δημιουργίαν βεπερτορίου ίκα-
νού να τροφοδοτήση το Έθνικόν θέατρον.

Ο τρίτος παράγων, οι ήθοποιοί, είναι οι μόνοι που υπέχουν όλίγας
ευθύνες (έξαιρών τους επιχειρηματίας ήθοποιούς) και τους όποιους το
κράτος όφειλε να συντρέξη από πάσης άπόψεως. Οι ήθοποιοί έχουν ά-
νάγκην δύο πραγμάτων. Μορφώσεως και οικονομικής έξασφαλίσεως. Και
ή μὲν μόρφωσις θά επιτευχθή δια της ίδρύσεως δραματικής σχολής άξι-
ας λόγου συντηρουμένης από το κράτος, ή δε οικονομική ανεξαρτησία
θά επιτευχθή δι' ίκανοποιητικῶν μισθῶν και ιδίως δια νόμου όστις θά ώ-
ρίζει ίκανοποιητικὴν σύνταξιν εις τους συμπληρώσαντας π.χ. 25 ετη ήπτη-
ρεσίαν εις το Έθνικόν θέατρον. Ταλέντα υπήρξαν εις την Ελλάδα.
"Αλλα όμως έσβυσαν και άλλα παρεστράτησαν διότι ακριβώς έπεσαν
μέσα εις την έμπορικὴν έκμετάλευσιν δίχως να συναντήσουν τίποτε να
τά προστατεύση και να τους δώση μίαν κάποιαν κατεύθυνσιν.

Το κράτος το όποιον έτάξαμε ως τέταρτον παράγοντα υπέχει μὲν ευ-
θύνην διότι δεν έμερίμνησε να παράσχη την οικονομικὴν άρωγὴν του δια
το Νεοελληνικόν θέατρον, δεν πρέπει όμως να λησμονώμεν ότι το κράτος
το επίσημον ούδέποτε απέτέλεσε την πρωτοπορίαν των ίδεῶν οὔτε έπαι-
ξε τὸν ρόλον του σημαιοφόρου. Έρχεται άργά, άποτελεῖ τὸν βραδυπο-
ροῦντα της παρατάξεως και κινεῖται μόνον αφού κινηθοῦν πλήρη άγωνι-
στῶν, πλήρη στρατιωτῶν της ιδέας. Αφού λοιπόν οι άνθρωποι δια τους
όποιους το θέατρον είναι ή στέγη των και ή ζωή των δεν ενδιαφέρθησαν
σοβαρά και ιδεολογικά για το θέατρο, τί απαιτήσεις μπορεῖ νάχουμε από
το κράτος το όποιον άπασχολεῖται. Έχει με λίγα ζητήματα. "Εμεῖς ἄς δη-
μιουργήσουμε δραματικὴ παραγωγὴ, ἄς αγωνισθοῦμε για το θέατρο και
δεν υπάρχει άμφιβολία ότι κάποια μέρα το κράτος θά αναγνώριση τὸν ά-
γῶνα, θά τὸν ενισχύση και ή ώραία ήμέρα θ' ανατελήη έξαιρετικά λαμπρά.

* *

Αφού λοιπόν είδαμε ποῖα είναι τὰ κυριότερα τοῦλάχιστον αίτια της
καχεξίας τοῦ θεάτρου μας, ήμποροῦμε να έρωτήσωμεν κατά ποῖον τρόπον
θά καταστή δυνατὴ ή ίδρυσις και ή λειτουργία τοῦ Έθνικῶν θεάτρου.

Ένας σημαντικὸς παράγων άσφαλῶς θά είναι ή οικονομική ένταχυ-
σις τὴν όποιαν θά παράσχη το κράτος. Πρὸς τοῦτο νομίζομεν άπαραίτη-
τον να άρθή το Έπαναστατικὸν διάταγμα το όποιον είχεν εισηγηθη ή
τότε ύπουργὸς τῶν Οικονομικῶν κ. Κοφινᾶς περὶ καταργήσεως τοῦ Τα-
μείου Γραμμᾶτων και Τεχνῶν. Το ταμειον τοῦτο έτροφοδοτεῖτο από την
φορολογίαν τῶν λεσχῶν και τῶν κέντρων διασκεδάσεως και θά έδιδε —
ὡς υπολογίσθη—εις το Έθνικόν θεάτρον περὶ τὰ 12 εκατομύρια έτησίως.
"Ανευ αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ δεν είναι δυνατόν τίποτε να κατορθωθῇ. Διότι έξ
αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ. ἂν τὰ 5 εκατομύρια διατίθενται έτησίως ως ὅσοις χρεο-
λυτικῶν δανείου το όποιον άπαραιτήτως θά χρειασθῇ δια την οικιαδόμεσιν
και συνολικὴν κατάρτησιν τοῦ θεάτρου και τὰ έτερα 7 διατεθοῦν δια τὰ
έξοδα της συντηρήσεως αὐτοῦ και τὸν καταρτισμὸν Ταμείου συντάξεως
ήθοποιῶν και λειτουργίας της δραματικῆς σχολῆς, θά δυνηθώμεν να δώ-
σωμεν εις το Έθνικόν αὐτὸ ίδρυμα την ανεξαρτησίαν εκείνην, ή όποία άφ'
ένος μὲν θά το καταστήση άσυναγκώνιστον, άφ' έτέρου δε θά το κρατήσῃ
εις το ὕψος τοῦ προορισμοῦ του.

Έκτός όμως αὐτῶν ή οικονομική αὐτὴ ανεξαρτησία τοῦ νέου ὀργανι-
σμοῦ θά επιδράση μοιραίως εις την καθόλου εμφάνισιν τοῦ θεάτρου εις την
Ελλάδα. Διότι ὅσον δήποτε έκμεταλευτικὸν πνεῦμα και ἂν εκδηλώσῃ
ό α. ή ό β. θιασάρχης, θά είναι υποχρεωμένος ὑπὲρ την πίεσιν τῶν πραγ-
μάτων και τους ήθοποιούς του ν' άμοίβει άναλόγως και τους συγγραφείς
και μεταφραστάς να σεβασθῇ και μεγάλην προσοχὴν να καταβάλλῃ εις το
ἀνέδασμα τῶν έργων και εις την συντήρησιν και εμφάνισιν τοῦ θεάτρου
του, ίνα μή γίνεται αισθητὴ ή γυμνότης του εν συγκρίσει πρὸς το Έθνι-
κόν θεάτρον.

Η επαναστάσις λοιπὸν τοῦ ταμείου τοῦτου άποτελεῖ δι' ήμᾶς ὄρον,
ἀνευ τοῦ όποιο οὔδεμία δύναται να γίνῃ σοβαρὰ συζήτησις.

Η συνδρομή όμως τοῦ κράτους θά εκδηλωθῇ και άλλαχού. Ένα τοι-
ούτον ίδρυμα άσφαλῶς μετὰ τινα χρόνον θά καταδικασθῇ εις μαρασμόν ἐάν
δεν άπευθυνθῇ πρὸς το λαϊκὸν αισθητήριον, ἐάν δεν επικοινωνήσῃ και με
την μεγάλην λαϊκὴν μάζαν. Με μίαν μικρὰν τάξιν μπουρξουάδων δεν εἶνε
δυνατὸν να δημιουργήσωμεν θεάτρον τοιαύτης περιότητος. Πόσπει ν' άπευ-
θυνθώμεν πρὸς τὸν λαόν, πρέπει το θεάτρον το όποιον θά δημιουργήσω-
μεν να είναι θεάτρον κατ' έξοχὴν λαϊκόν. Έδώ όμως πρόβάλλεται το
έρώτημα, δύναται ό εργαζόμενος λαός να πηγαίνῃ εις το θεάτρον ὑπὸ τὰς
συνθήκας ὅπου ζῇ ἡμερον; Ασφαλῶς όχι. Ο εργαζόμενος λαός έχει
ἀποκλεισθεῖ από το θεάτρον, εις τὸν εργαζόμενον λαόν εκλείσαμε κατά-
μουτρα της πόρτες τοῦ θεάτρου. Και ή αίτία είναι άπλουστάτη. Πῶς θέλε-
τε ό εργατικὸς, ή μοδιτροῦλα, ή καπελουδίτσα ή καμριέρα σας να πᾶνε
στο θεάτρο, όταν τὰ θεάτρα μας τελειώνουν μετὰ την 1 από τὰ μεσάνυκτα
και αὐτὴ εἶνε υποχρεωμένη ἄλλοτε στις 7, ἄλλοτε στις 8 το πρωὶ νάναί στη
δουλειά της. Πῶς μποροῦν λοιπὸν όταν πλαγιάσουν στις 2 μετὰ τὰ μεσάνυ-
κτα να σηκωθοῦν στις 6,30 για ν' αρχίσουν μιὰ άχάριστη κι' εξαντλητικὴ
δουλειά; Γι' αὐτὸ δεν πᾶνε στο θεάτρο, γι' αὐτὸ άγνοοῦν το θεάτρο, γι' αὐτὸ
πλημυρίζουν τους κινηματογράφους, γι' αὐτὸ διαβάζουν τις χρυσόμυγιες,
τις ἀλογόμυγιες, τὴ μάθηρ χειρά και τὰ ἄλλα τοῦ Φαντομά.Κι' έχουν ὄλο
το δικιο με το μέρος τους, διότι ἐπὶ τέλος πρέπει κάπου και με κάτι ν' ά-
πασχοληθοῦν κι' αὐτοί οι άνθρωποι. Το Λαϊκὸ θεάτρο. συνεπῶς για να
στεγάσῃ το λαὸ πρέπει να εργασθῇ σε τέτοιες ὥρες και σε τέτοιες τιμές
πρὸς να μπορεῖ ό κόσμος, ό πολὺς κόσμος, ἄκοπα και ανώδυνα να τρέξῃ,
να φωτισθῇ, να θαυμάσῃ. "Αλλως τε μόνο στην Ελλάδα μέσα στην καρδιά
τοῦ χειμῶνα τὰ θεάτρα αρχίζουν σχεδὸν στὰς 10 το βράδυ, ἐνῶ έξω αρχί-
ζουν στις 7 ή στις 8. Ἐπὶ τέλος δε όχι μόνο για το λαὸ ἀλλὰ και ό υποφαι-
νόμενος που λόγω της περιφήμου ιδιότητός μου δεν πληρώνω στο θεάτρο,
πολλὰ βράδρια τοῦ χειμῶνα δεν πηγαίνω παρ' ὄλην την επιθυμίαν μου
διότι δεν έχω καμμίαν ὄρεξιν να κάνω μεταμεσονυκτίους πεζοπορίας ή
να εξαντλώ ἴσως μέχρι εἰσοδίου το πενιχρὸν βαλάντιον δια να διαθρέψω
ἐπὶ μίαν ήμέραν έναν ἄμαζαν μετὰ τοῦ άχαμνόντος ίππου του. "Ετσι έχο-
μεν νεκρὰς εποχὰς θεάτρου λίαν δυσάρεστους δια την υγείαν τοῦ καλλιτε-
χνικοῦ ἡμῶν κόσμου.

Θά μου εἶπητε ότι αἱ συνθήκαι αὐται είναι ἀπόρροια τοῦ γενικότερου
τόνου της Κοινωνικῆς ζωῆς. Ακριβῶς δι' αὐτὸ ζητοῦμεν ότι ζητοῦμεν
ἀπὸ το κράτος. Το κράτος έχει καθήκον να διευκολύνῃ τὸν εργαζόμενον
λαόν και να τοῦ θερμάνῃ την ιδέαν τοῦ θεάτρου.

Έκτός όμως αὐτῶν το Έθνικόν θεάτρον πρόκειται να μᾶς δώση και
την νέαν γενεὰν τῶν ήθοποιῶν, πρόκειται να δημιουργήσῃ και να εξα-
σφαλίσῃ τὰ στοιχεία εκείνα τὰ όποια θ' άποτελέσουν τὰ στελέχη τοῦ
μέλλοντος, ἐπὶ τῶν όποιων θά στηρικθῇ ένα ὁλόκληρον μέλλον. Εὐρισκό-
μεθα λοιπὸν πρὸ τοῦ ζητήματος της δραματικῆς σχολῆς. Εἰς το ση-
μείωμα τοῦτο δεν θ' ασχοληθώμεν με τὸν τρόπον κατά τὸν όποιον φαντα-
ζόμεθα ότι θά λειτουργήσῃ καλλιτερον ή σχολή αὐτή. Εἶναι ἄλλο ζήτημα
το όποιον χρήζει μεμονομένης εξέτασεως και πάσα ἀναμείξις του ἐδῶ θά
ἦτο άσκοπος. Απλῶς μόνον λέγομεν ότι απαιτεῖται μιὰ καλὴ δραματικὴ
σχολή ή όποια και τὰ νέα στελέχη θ' αναδείξῃ ἀλλὰ και δια πολλούς

Από το κυκλοφορούν προσεχώς άριστόθημα του Λογάριου «ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ» αποσπώμεν με ιδιαίτερον εύχαρίστητον τας κατωτέρω όλίγας σκηνάς.

Πρώτης Δ' — Εκνή Β'

ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ— Ήσυχαστε, Κολομπίνα. Μήπως δέν αξίζω νά χαιρέσαι τόσο πού μέ ξαναβλέπεις, έπειτα από τόσους πόνους πού έπροκάλεσε ό χωρισμός; Μήπως δέν έπρεπε νά φύγω γιά νά άφυπνίσω τήν άγάπη σου; Βλέπεις, ό θάνατός μου ήταν άναγκαίος, διά λόγους αίσθηματικών. Έπιστρέφω ό ίδιος πού ήμουνα όταν έφυγα, και όμως όχι ό ίδιος. Άλλοιώτικος. Πρέπει νά ξέρης δηλ. ότι πάντοτε είμαι άλλοιώτικος. Όσα στήγματα έχει τό φόρεμά μου, τόσες υποστάσεις υπάρχουν μέσα μου. Και μόνον εις ένα υπάρχει συνοχή—στην τέχνη μου. Ός καλλιτέχνης μένω πιστός, ως καλλιτέχνης είμαι πάντοτε ένας—ό ίδιος. Άλλά τί είναι ή τέχνη μου; Η δύναμις του δημιουργεΐν! Κύρια εδγεναις, αριστοκρατία, ό Άρλεκίνος εΐνε δημιουργός. Προσκαλώ από τήν σεβαστήν δημήγυριν όποιον τολμά νά συναγωνιστή μαζί μου. Δημιουργώ ανθρώπους. Μεγάλους, μικρούς, κακούς, καλούς, εδγεναις, γενναίους, δειλούς, ποταπούς, σατανάδες, άκακα παιδιά... Βασιλείς και γελιωτοποιούς. Ό Άρλεκίνος όμως από σας όλους δέν κάνει ό,τι θέλει, δέν κάνει ούτε τό εκατοστόν του Άρλεκίνου. Από τό άστείο βγάζω κάτι σοβαρό, σεΐς τό σοβαρό τό καταντάτε άστείο. Έγώ μέ όλες τής μάσκες πού αλλάζω μένω ό ίδιος—μένω έγώ—ό καλλιτέχνης! Σεΐς μ' όλες τής προσπάθειές σας μένετε πάντοτε μάσκες. Είσαοτε υποκριταί, αλλά δέν τό έμολογεΐτε, έγώ υπερηφανεύομαι πού δέν κάνω άλλο παρά νά είμαι υποκριτής. Γι' αυτό είμαι καλλίτερος από σας, και γι' αυτό στέκω εδώ—ύψηλότερα από σας.

ΦΩΝΑΙ ΠΟΛΛΩΝ—Μπράβο, μπράβο, πολύ ώραία!

1ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Διαβολάνθρωπος!

ΠΑΝΤΑ—Διηγήσου μας....

ΑΡΛΕΚ. Άκριβώς γιά τό λόγο αυτό εδγύρισα, γιά νά σας διηγηθώ πολλά. Άκουσε λοιπόν.

1ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Προσέξτε τώρα.

ΑΡΛΕΚ.—Έκανα ένα μεγάλο ταξείδι. Ήπηγα στο βασίλειο τής Λουσιτανίας. Βρίσκειται στο δρόμο πού πηγαινούν στο φεγγάρι, λίγο δεξιά. Έκει έφιλονίκησα μέ τό Βασιλέα. Με γαργυλοΐσε μ' ένα φτερό πουλιού. Έγώ δέν μπορούσα νά υποφέρω τό γαργάλισμα. Έτσι λοιπόν τόν σκότωσα.

2ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Μπράβο, Άρλεκίνο.

ΑΡΛΕΚ.—Εύχαριστώ γιά τό μπράβο. Έσκότωσα λοιπόν τόν βασιλέα τής Λουσιτανίας. Κι' έπειτα ανέδηκα έγώ στο θρόνο του. Έγινα Βασιλέας!

2ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Ζήτω ό Βασιλεύς Άρλεκίνος!

ΑΡΛΕΚ.—Άρλεκίνος, έλέω Θεού! Έκανα τόσα άστεία στο λαό πού από τά γέλοια έπεφταν χάμω στο έδαφος τής έπικρατείας μου και κυλιόνταν. Ένας λαός πού γελά κυβερνάται εύκολα. Δέν του εδΐνα καιρό νά σκέπτεται. Τόν άπασχολούσα μέ παρατάξεις, μέ συμπό-

καλλιτέχνας και συγγραφείς θά γίνη πεδίων δράσεως και βήμα από του όποιου θά δυνηθούν ν' αναπτύξουν τήν εργασία των και τας άπόψεις των. Οι γενικες γραμμές τής λειτουργίας του ιδρύματος τούτου είναι όσαι ανεφέρθησαν. Κάθε περισσότερο θά ήτο επέκτασις εις λεπτομερείας τας όποιας δες μεις επιτρέπει ό χώρος και ό τόπος νά εξετάσωμεν. Ένα μόνον λέγομεν. Δημιουργήσατε βάζεις στερεάς και άπυθνυθητε προς τόν λαόν. Ίδού όλον τό ζήτημα.

ΚΩΣΤΗΣ ΜΗΑΣΤΙΑΣ

σια, μέ πυροτεχνήματα, θανατικές εκτελέσεις, έμπρησμούς, φυλακίσεις και άλλα παρόμοια διασκεδαστικά και εδθυμα πράγματα. Κι' έπειδή κατατομούσα άλύπητα και έβαζα διαρκώς νέους και βαρείς φόρους, όλοι παρεδέχοντο ότι έγώ είμαι νόμιμος Βασιλέας.

2ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Πολύ ώραία!

3ος » —Δέν είχα λοιπόν δικηο; ό Άρλεκίνος είναι πάντοτε διασκεδαστικός και εύθυμος.

ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ—Τό γέλοιο ήταν τό έμβλημα μου. Όποιος μπορεί νά κινή τους άλλους νά γελοΐν, έχει τήν δύναμιν. Νά φυλαχθητε όμως καλά απ'αυτήν τήν δύναμιν. Κανείς δέν είναι ισχυρότερος από τό γέλοιο. Μπορείς εύκολα νά παραβαίνης τό δίκαιον, τό καθήκον, τους νόμους, νά ποδοπατείς τας εντολάς του Θεού και των ανθρώπων, αλλά τρέμε τό γέλοιο! Διδάσκω τό γέλοιο πού σε σκοτώνει, πού ανατρέπει θρόνους, πού άπελευθερώνει λαούς. Κι' άπόκεφαλίζει τυράννους. Τό γέλοιο μου είναι κοτερό σαν ξυράφι. (γελά) Φίτ, και τό κεφάλι έπεσε, τά μεγαλεία διασκορπίσθησαν στους τέσσαρες άνέμους. Τό γέλοιο λύνει και συνδέει, κάνει τά πλήθη όργανον του ανθρώπου εκείνου πού τά μαθαίνει νά γελοΐν. Τό γέλοιο συντρίβει και τής αλυσίδες. Τό γέλοιο είναι διαβολική τέχνη, αλλά και θεία χάρις. Έχε τό θάρρος νά γελάσης και είσαι ελεύθερος—Ποιός γελά εκεί; Κανείς; Κρίμα! Τό άστείο είναι ώραίο! Εις τό κράτος μου δέν επιτρέπεται σε κανένα νά γελά χωρίς νά τό θέλω και χωρίς νά τό επιθυμώ. Τό γέλοιο ήτανε τό βασιλικό προνόμιόν μου. Τώρα τό διαμοιράζω και μέ σπατάλη! Άλλά αλλοίμονο σ'εκεΐνον πού θά έτλομύσε νά γελάση χωρίς νά τό ξέρω ή παρά τήν θέλησίν μου. Στην κρεμάλα άμέσως! Και τώρα, τώρα γελώ μέ τόν εαυτό μου, διότι ήμουνα Βασιλέας τής Λουσιτανίας. Ούφ! Τι κωμικό πού ήτανε. Για σκεφθητε το καλά, —έγώ ό Άρλεκίνος ήμουνα Βασιλέας σοβαρός! Επυγρόσωσα τό ξόλινο σπαθί μου. Ήμουν άπαραλλάκτος ό Ντουρεντάλ. Εξέτασε κανείς τήν κόψη του Βασιλικού ξίφους; Τό σπαθί μου ήτανε ξόλινο—ό Λαός όμως έπίστευε πώς ή λεπίδα του ήτανε από ασάλλι.

2ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Κουτός Λαός.

3ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Ό Λαός είναι πάντα Λαός.

ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ—Έπαιξα τόν Βασιλέα μου τόσο καλά όσο και κάθε άλλος. Νά τό πιστεύσετε. Όταν κρατούσαν τριάντα νεαροί άκόλουθοι τήν σδράν τής αλουργίδος μου, όταν έφορούσα στο κεφάλι μου τό στέμμα μέ τά μεγάλα διαμάντια, άρκουσε ή παρουσία μου γιά νά μέ ζητωκραυγάσουν και νά πετάξουν τά καπέλλα τους στον άέρα μέ τραλλό ένθουσιασμό. Και όμως μέ έλην τήν δημοτικότητα μου, μέ όλα τά μεγάλα διαμάντια του στέμματός μου, μέ έλη τήν καλοφαγία, δέν ήμουν εύχαριστήμένος. Τό ρόλο του Βασιλέως τόν έπαιξα αρκετά καλά γιά τους Λουσιτανούς, όχι όμως αρκετά καλά γιά τόν εαυτό μου. Άκούσατε νά παραιτηθώ ποτέ κανέναν Βασιλέα γιατί δέν ήτανε εύχαριστήμένος από τόν εαυτό του; Έγώ όμως τό έκανα! Τήν τιμιότητα, μου τήν ειχε μάθη τό έπάγγελμά μου. Όταν καταλάβαινα πώς δέν μου ταιριάζει ό ρόλος μου δέν τόν έπαιξα. Συνιστώ εις όλους τους βασιλικούς συναδέλφους μου νά μέ μιμηθούν. Δέν εγεννήθηκα γιά Βασιλέας, αλλά μόνον γιά Άρλεκίνος.

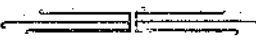
ΠΟΛΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ—Μπράβο, Άρλεκίνο.

ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ—Ός Βασιλέας τής Λουσιτανίας έπρεπε νά πιέζω και νά γδέρνω τό λαό μου, νά είμαι κούφος όταν εφώναζε και διεμαρτύρετο, και όταν ζητούσε φωμί νά τόν σκοτώνω. Άν έπλησίαζε τήν αΐχμην του σκήπτρου, έπρεπε νά έμπίζω τήν αΐχμην βαθύτατα εις τής σάρκας του. Γιατί; Διότι έτσι τό διατάσσει ή παράδοσις. Τής παραδόσεις όφειλομεν νά τής σεβόμεθα όπως τής πεθερές.

1ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Κρύο άστείο.

2ος **ΕΥΓΕΝΗΣ**—Άν ή αναΐδειά του δέν ήτανε τόσο διασκεδαστική!

(Ακολουθεί)

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

- Ο θίασος της κ. Μαρ. Κοτοπούλη παίζει το νέο έργο του κ. Συναδινού «Ο Καργαλιώτης» το οποίο επρωτοπαίχθη εις την Αλεξάνδρειαν με πολύ μεγάλη επιτυχίαν.
- Η όπερέττα Παπαϊωάννου εξακολουθεί να παίζει την θριαμβευτικώς επιτυχούσαν όπερέτταν του Λεζάρ, Ζιγκολέτ.
- Άξιον Δευτέραν θα παίζει την νέαν όπερέτταν «Νιόλλν».
- Η όπερέττα Ζάμπια εις τα Όλύμπια κρατεί το πρόγραμμά της με την «Κα. του Λούσσου».
- Εις τα Διονύσια, ή όπερέττα Δράμαλη ανεβίβασεν την παρελθούσαν Δευτέραν διά πρώτην φοράν την νέαν Γερμανικήν όπερέτταν «Ταξείδι διαζυγίου».
- Μετά μακράν άπουσίαν εμφανίσθη εις την Αλάμπραν, ή κ. Άφρ. Λαυτούρη εις την Γλυκιάν Νανών.
- Επί της λεωφόρου Αλεξάνδρου θίασος με επί κεφαλής τους κ. κ. Μπογδάκον και Κουμαριώτην παίζει εις το νέο θέατρο διάφορα, ως επί το πλείστον παλαιά ελληνικά έργα.
- Επίσης εις το επί της Λεωφ. Σηγγρού θέατρον Κωστάκη παίζει θίασος με πρωταγωνιστήν τον γνωστόν δραματικόν καλλιτέχνην κ. Δ. Βενιέρην.
- Περί τα τέλη Μαΐου εις το δημοδονατόν «Αθήναιον» ή δραματικός θίασος του κ. Φύρου και Χρ. Παλαιολόγου θα κάμη έναρξιν των παραστάσεων του
- Εις τον θίασον συμπράττει και ή κομικός κ. Χρ. Νέζερ.
- Η κ. Ροζαλία Νίκα επιστρέψασα εξ Αλεξανδρείας ανεχώρησεν διά Θεσσαλονίκην δι' όλην την θερινήν περίοδον.
- Εις τον θίασον συμπράττει και ή δραματικός ήθοποιός κ. Ηροβελέργιος.
- Την Παρασκευήν επέστρεψεν εξ Αιγύπτου ή κ. Κυβέλη μετά του θίασου της και τό διαπέρασ της ίδιας ημέρας ήρχισεν τας παραστάσεις εις τό δωδώνημον θέατρον της με την γνωστήν επιτυχίαν της χιμερικής περιόδου «Σάν ή καρδιά κινυά», του Καντερό.
- Η κ. Κυβέλη κατά την άρξαμένην θερινήν περίοδον θα παίζει την «Τριμορφη γυναίκα», του κ. Συναδινού, τους «γάμους της Νίτας» του κ. Μελά και τό νέο δράμα του κ. Χόρν εις τό όποιον άκόμη δεν εδόθη ή τίτλος του συγγραφέως άγνωστος άκόμη πώς να τό άνομισθί.
- Εις τό θέατρον Μ. Κοτοπούλη παίζει την παρελθούσαν Δευτέραν διά πρώτην φοράν τό νέο έργο του κ. Θεοδ. Συναδινού «Καργαλιώτης» πρωταγωνιστούσης και εμφανιζομένης διά πρώτην φοράν έφετος της Μαρ. Κοτοπούλη.
- Ο Καργαλιώτης επρωτοπαίχθη την παρ. τεσσαρακοστήν εις την Αλεξάνδρειαν άφίσης άφίσης έντυπώσεις.
- Ο κ. Απόστ. Κοιταράτος ανεχώρησεν την παρελθούσαν εβδομάδα δι' Αμερικήν έχων μαζί του τους γνωστούς καλλιτέχνας του έλλ. Μελοδράματος κ. κ. Μοραίτην Βλαχόπουλον, Οικονομίδην, και την ύψιστον κ. Άφρ. Κυπαρίσση.
- Η Όπερέττα Παπαϊωάννου προετοιμάζει αυστραλιώς υπό την άμεσον επίβλεψιν του άκαταπονήτου διευθυντού της κ. Γ. Παπαϊωάννου την νέαν όπερέτταν «Νιόλλν» της όποιος ή π ρ ε μ ε ε ρ α θα δοθί αύθρον Δευτέραν.
- Εν τή μεταξύ ή «Ζιγκολέτ», εξακολουθεί τας θριαμβευτικάς της παραστάσεις.
- Εις την «Νιόλλν», θα πρωταγωνιστήσουν οι αδελφ. Καράνη και Λέλα Σταματοπούλου.
- Εις τό Αθήναιον, ή θίασος του κ. Έδμ. Φύρου, Χρ. Παλαιολόγου τή συμπράξει του γνωστού καλλιτέχνη κομικού κ. Χρ. Νέζερ ανεβίβασεν εις πρώτην παράστασιν τό δράμα του Μωρε «Εκδικήσις νεκρού».
- Εις τον θίασον άνήκουν οι κυρία Κ. Ηωμόνη, Μ. Ραιτοπούλου, Έλ. Φύρου, Μαρ. Νέζερ, και οι κ. κ. Άφρ. Αλάμπρος Έμμ. Ροδόσος, Γ. Ραιτόπουλος, Κολλάρος Γ. Τριβουλάκης και ή κ. Μαρ. Παλαιολόγος, έκτελών και χρέη διευθυντού της σκηνης.
- Δίαν προσερχώς θα εμφανισθί ή κ. Έδμ. Φύρου εις τό άνωτάτο δράμα του Πράγα «Αλληλούια».
- Η διευθύνσις του θίασου προσέβη εις την μεγάλην καινοτομίαν, δρίσασα τιμής κατά πολύ ήλαττωμένης των άλλων θεάτρων.
- Την προσεχ ή εβδομάδα εις τό θέατρον Διονυσιαδών του Πειραιώς, άρχεται των παραστάσεων της ή όπερέττα «Έγκελ.»
- Εις τα «Όλύμπια» ή όπερέττα «Ζάμπια» ανεβίβασεν την παρελθούσαν εβδομάδα την νέαν όπερέτταν ή «Κυρία του Λούσου» κριθέισαν ενούτως υπό του Αθηναϊκού κοινού.
- Εις τα «Διονύσια» θα αναβιβασθί λίαν προσεχώς υπό της όπερέτις Δράμαλη «Η Κυρία του άουριμάου.»
- Εις τό θέατρον του «Λαού» ή θίασος του κ. Ζάχου Θάνου έπαιξεν τό νέο έργο του θιασάρχου ή «Καρδιά του έργάτου.»
- Τα λοιπά ονομαϊκά θέατρα «Νέον» Λεωφόρος Αλεξάνδρου και Κωστάκη Λεωφόρος Σηγγρού παίζουν ως επί τό πλείστον δια τα παλαιά Έλλ. έργα.

Ο ΑΠΟΜΑΧΟΣ.

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΥΡΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

Όσα έγράφησαν εις την «Μαύρην Βίβλον του Έλληνικού Θεάτρον» δεν έγράφησαν για να περά ή ώρα, ούτε βέβαια και από εμπάθειαν εναντίον οδδενός· έγράφησαν για να φιλοτιμηθούμε, όλοι μαζί, να διορθώσουμε την σημερινή κατάστασι. Το Έλληνικό θέατρο βοίσκειται εκατό χρόνια πίσω· το Έλληνικό θέατρο έχει χάλια. Αλλά δεν πρέπει ν' απελπίσμεθα. Χρειάζεται δουλειά, χρειάζεται αδιοπεποίησις, και χρειάζεται άκόμη να παύση ή άνόγη έπαρδός: «Στό Ρωμέϊκο δεν γίνεται τίποτε». Όλα γίνονται και στό Ρωμέϊκο, όπως και κάθε άλλο, γιατί κανένας δεν είναι καλλιτερός μας· κάθε άλλο μάλιστα. Ός λαός, είμεθα ή ευγενέστερος και έξυπνότερος λαός του κόσμου, είμεθα έτοιμοι και πρόθυμοι ν' ακολουθήσουμε κάθε προσδευτική τάσι, να σεβασθούμε κάθε κανόνα που θα τίθειτο για να τακτοποιήση και να ώμορφήνη τη ζωή μας. Συνηθίσαιμε ν' αυτοκοροιδενόμεθα και είναι πολύ άποκαρδιωτικόν αυτό· γιατί κύριοι κατηγορήτε τον Ρωμηό όταν σπρώχεται και σπρώχνει για να μη στί το τράμ, ή στον ήλεκτρικό ή δεν ξεύρω που άλλο· τι θέλει, να κάμη; να περιμένη άνά τρεις ώρες· να κάθε σκυμμό νάρθη ή σειρά του; και ποιά είναι αυτή ή σειρά του, πώς του την εξαφολλίζει έστω και μετά τρεις ώρες; Δεν φταει ή κόσμος, την άταξίαν την δημιουργούν οι άρχηγοί· κάθε τόσο βγαίνει και μια δήθεν διαταγή πώς θα τακτοποιήθί τουτό ή εκείνο, σιγά σιγά, ή διαταγή άνοιει, και μένει πάλιν ή Ρωμηός έκτεθειμένος, δι καταστρατηγεί τους νόμους και τας διαταγάς. Όχι, κύριοι. Θελήσατε να βάλετε τάξιν εις τουτό τον τόπον και θα ιδήτε, πώς όλα θ' αλλάξουν· σέ μια βδομάδα μέσα· θελήσατέ το όμως με την καρδιά σας και θα ιδήτε τότε τι θαύμα έπειθίας είναι ή λαός αυτός και θα ιδήτε πώς θα υπεράλλη εις ζήλον για να συμμορφωθί με τός νόμους και τας δικαίας διαταγάς σας, άρκεί να δωθουν οι διαταγές αυτές κατά τρόπον ένδεικτικόν του δι πρέπει να μένουν δια παντός σεβασταί.

Ός μη νόμισθί· δέ, δι απομακρυνόμεθα του θέματος, λέγιντες τ' άνωτέρω. Μας ένδιαφέρει τρομερά ή ψυχολογία, ή διανοητικότης και ή όλη υπόστασις του σημερινού Έλληνος πολίτου, γιατί τό μέγα ερωτηματικό μας είναι αυτό: Είναι ένδεικτικός προσδόν ή σημερινός Έλλη; την θέλει; θα σεβασθί τους κανόνας της; θα την παρακολουθήση; θα μπορέση να μη σέ τάξη, να μορφωθί, να έννοήση τι θα πη θέατρο, άληθινό θέατρο· και να τό αγαπήση;»

Και βάζουμε τα ερωτηματικά αυτά γιατί πρέπει να είναι τέλειος ένας λαός, για να μπορέση να τό δοθί και τέλειο θέατρο. Το θέατρο είναι ή καθρέπτης της έν γένει καταστάσεως ενός Έθνους· κινύται τό θέατρο μας, και πήτε μου άν μέχρι σήμερα δεν είμεθα άπολύτως όμοιοί του και ως έθνος. Σαχλο-όπερέττα και σαχλο-επιθεώρησις εις τό θέατρον, σαχλο-όπερέττα και σαχλο-επιθεώρησις και εις την ζωήν μας. Ό λαός που άνέχεται και χειροκροτεί την Μαρίνα, τον Καρκαλέτσο, τον Τζανέττο και τα διάφορα άκατάλληλα εις τό θέατρό του, κατά τον ίδιον τρόπον θ' άνεχθί ως άρχοντάς του π. ρομίου Καρκαλέτσους, και θα χειροκροτήση τ' άκατάλληλα έργα των. Κ' έχουν μεγάλην σχέση δσα παραπάνω είπαμε για τους άγώνας προς κατάκτησην του τράμ και του ήλεκτρικού, με τό σημερινά θεατρικά μας χάλια· διότι είναι άπαράτητον, άπολύτως άπαραίτητον σ' ένα έθνος, να μπαίνουν οι πολίται του, με άριθμητικήν σειράν και τάξιν εις τό τράμ, και να κινήται όλοι ήσυχαι, για να έχη τό έθνος αυτό και άληθινό θέατρο. Στόν εύλογημένο τόπο μας και πρό όλίων μηνών άκόμη, έφιγουράριζεν εις τον Κεντρικόν Σταθμόν του ήλεκτρικού ή επιγραφή αυτή: «Παρακαλούνται οι κ. κ. επιβάται να μη είσέρχονται από τα πρόθυρα!...»

Λοιπόν...

Ἐν τούτοις ὅλα μποροῦν νὰ διορθωθοῦν, διότι ὄλ' αἰτιά, τὸ λέγω πρὸς τιμὴν μας, γίνονται ὄχι διότι εἴμεθα ἄγριοι, ἀλλὰ διότι μᾶς ἐξαγορεύει ἡ ἔλλειψις τάξεως· πρέπει νὰ μπούμε σὲ τάξη· ἔχουμε ὅλα τὰ προσόντα, εἴμεθα σὲν ἕνα ὄρατο κατὰστημα γεμάτο ἐκλεκτὰ εἶδη, βάλμενά ὁμῶς ὅπου φθάση καὶ χωρὶς λογιστικὴν ὑπηρεσίαν.

Οἱ σημερινοὶ μας ἀρχηγοί, ἄνθρωποι νέοι καὶ ἐνθουσιώδεις ὡς προσέξουν πολὺ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό· εἰ αἱ πρωκτικαὶ σημασίας, ἀνώτερον πάσης μεγαλεπιβούλου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς· ὡς προσέξουν τὸν Ἕλληνα πολίτην, ἔχει πολὺ παραμεληθῆ, ἔχει ἀπογοητευθῆ πολὺ· εἶναι ἀριστέως ἐπιτέως σὴν τάξη του· ἔχει χάσει τὴν πεποίθησιν σὴν προστασία τῆς ἐξουσίας, πούθενά δὲν βλέπει κατὰ πού νὰ τοῦ ὑπερθυμίσῃ ὅτι ἡ πολιτεία εἶναι ἐκεῖ, ἔτοιμη νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ τὸν προστατεύσῃ, νὰ τοῦ δώσῃ μίαν ἄνεσιν, μίαν ἐδνοκλία, μίαν τέρησιν σὴν ζωῆ. Ὁ χωροφύλακας τὸν βροῖζει, ὁ ἐμπορος τὸν ἀπατᾷ, εἰς τὸ ρεατωρῶν τὸν δηλητηριοῖζον καὶ τὸν κλέβουν, εἰς τὸ πεζοδρομῶν σκουντουφλά, εἰς τὸν δρόμον κόβεται, τὸ τραμ τὸν κάνει ἱερομάρτυρα, ὁ σιδηρόδρομος ὁμομάρτυρα, καὶ τὸ θέατρον τὸν ἀποτελειώνει· εἶναι μόνος, καὶ παλαίφει ἐναντίον ὄλων ἄνευ προστασίας μέσα σὲ κύματα σκόνης καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.

Κύριοι! Περιποιηθῆτε τὸν τόπον αὐτόν, περιποιηθῆτε τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας, περιποιηθῆτε τὸ σπῆτι μας· εἴμεθα ἕνα σπῆτι βρώμικο καὶ ἀκατάστατο, καὶ μέσα σ' ἕνα τέτοιον σπῆτι δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ τίποτε ὀμομορφο, τίποτε καλὸ.

Ἄς μὴν ἐκλιφθῶ ὡς παραδοξολόγος· σὰς βεβαίῳ ὅτι ἔχω δικησὴ ἢ λεπτομερείας εἶναι τὸ πᾶν καὶ μεις εἰς τὰς λεπτομερείας εἴμαστε χάλια.

Καὶ θὰ τὸ φωνάξω καὶ παλιν, καὶ σκεφθῆτε το καλὰ:

Φροντίσατε γιὰ τὸ τραμ καὶ γιὰ τὴ σκόνην, περιποιηθῆτε καὶ δώσατε ὀγωγὴν εἰς τὸν Ἕλληνα πολίτην καὶ ἕνα καλὸ βράδν θὰ βροῖτε τὸ «Ἐθνικὸν Θέατρον», ἔτοιμο, μὲ ἀναμμένα τὰ ἠλεκτρικά, νὰ σὰς περιμένῃ εἰς τὸ δεξιὸν πεζοδρομῶν τῆς ὁδοῦ Σταδίου.

II

Λέγοντες τ' ἀνωτέρω, δὲν ἔχουμε σκοπὸ βέβαια νὰ ζητήσουμε ν' ἀνακόψουμε τὴν σημερινὴν προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν «Ἐθνικοῦ Θεάτρου»· κάθε ἄλλο μάλιστα, ἀφοῦ καὶ ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, τὸ μεγάλο ὄνειρό μας, εἶναι τὸ «Ἐθνικὸ Θέατρο».

Πρέπει ἔν τούτοις νὰ ξέρομε πού βαδίζουμε, πρέπει νὰ ξέρομε πού καὶ πὺς θὰ τεθοῦν τὰ θεμέλια τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος, πρέπει νὰ κατανοηθῆ ὅτι τὸ θέατρον δὲν εἶναι εἶδος πολυτελείας δι' ἕνα ἔθνος· ὅπως οἱ ὄρατοι δρόμοι, ἢ πλατείας, ὁ καλὸς φωτισμός, ἢ συγκοινωνία· τὸ θέατρον εἶναι ἡ ἀνωτάτη βαθμὶς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν γιὰ νὰ φθάσῃ κανεὶς, πρέπει νὰ ἔχη ἀνέλθη ὄλας τὰς ἄλλας μίαν πρὸς μίαν ἢ ἐκπαιδεύσει ὁμῶς δὲν εἶναι προνόμιον τῶν ὄλων, ἰδίως· καὶ πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἐκπαιδευθῆ ὁ λαός· ὁ λαός δίδει τὸν τόπον καὶ τὸ δαῖγμα τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἐν γένει πνευματικῆς καταστάσεως ἑνὸς ἔθνους, ὁ λαός εἶναι τὸ ἔθνος καὶ πρὸς τὸν λαόν ἀποτείνεται ἕνα «Ἐθνικὸν Θέατρον»· πρέπει λοιπὸν νὰ προετοιμασθῆ ὁ λαός γιὰ τὸ θέατρο αὐτό· πρέπει νὰ σοβαρευθῆ, πρέπει ν' ἀηδιάσῃ τοὺς Καρκαλέτους, πρέπει νὰ ἠουχάσῃ, πρέπει ἀκόμη νὰ κανοισθῆ ἡ ζωὴ του, ἢ ὄρας του, ἢ ἀνάπαυσις του, ἢ δουλειά του.

Γι' αὐτὸ εἴπαμε παραπάνω πὺς χρειάζεται βελτίωσις τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τοῦ Ἕλληνος πολίτου, τοῦ Ἕλλημος ἐργάτου, γι' αὐτὸ εἴπαμε πὺς θέατρο καὶ κοινωνικὴ ζωὴ εἶναι ἀλληλένδετα καὶ πὺς τὸ Καλὸ Θέατρο, βγαίνει μόνον του μέσα ἀπὸ τὴν οὐθμομένη καὶ τακτοποιημένη κοινωνικὴ ζωὴ.

Ἐμεις ἐδῶ ἀκόμη, δὲν ξέρομε ποιὰ εἶναι ἡ ὄρα πού πρέπει ν' ἀρχίξῃ ἢ παραστάσις· ἐδῶ ἢ παραστάσις ἀρχίξει σὲ 10 πρὸ τοῦ μεσογυκίου, ὅποτε καὶ οἱ ἠθοποιοὶ οἱ λάμβάνοντες μέρος ἔχουν φάγη, ἐνῶ

δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουν φάγη οὔτε οἱ... θεαταί. Τὸ θέατρο, δὲν εἶναι μουσεικὸν, ἢ καφετεῖο, πού πηγαίνει κανεὶς γιὰ νὰ χωνεύσῃ καὶ γιὰ νὰ τὸν πάσῃ ἴσως λιγάκι σὲ πειναχιά, τὸ θέατρον θέλει πλήρη διαύγειαν καὶ ἠρεμίαν πνευματικὴν.

(Ἀκολουθεῖ)

Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

Ο „ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ“

Τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Θ. Συναδίνου, πού πρωτοπαίχθηκε σὴν Αἴγυπτο, καὶ τώρα παίζεται ἐδῶ διὰ πρῶτην φοράν ἀπὸ τὸν θίασον τῆς κ. Μαρ. Κατοπούλη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

Διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ διὰ τοὺς ἠθοποιοὺς του θὰ γράψῃ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον ὁ εἰδικὸς συνεργάτης μας.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου)

Τὰ ντεκόρ ἦσαν περίφημα. Οἱ καλλίτεροι ζωγράφοι καὶ οἱ ποιὲ ἐκλεκτοὶ μινιάτουριστες ἠσχολοῦντο μῆνες ολοκλήρους γιὰ τὴν διακόσμηση τῆς σκηνῆς. Ὅλη αὐτὴ ὁμῶς ἢ ἀκατάσχετη ὑποδιαίρεση, σὲ ξεχωριστὰ τμήματα δὲν ἐπικρατοῦσε πολλές φορές γὰρ κορέση τὴν ἀδιάκοπη φαντασία σὲ σκηναϊκὲς ἐναλλαγὰς τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς. Κι' ἀρχίζε ἡ προχειρολογία. Ἐνα κομμάτι τοῖχου ἐγένετο μιὰ πόλη, τρία δένδρα προσδιόριζαν ἕνα δάσος, ἕνα κάθισμα ἀνάμεσα σὲ δύο κολῶνες λεγότανε βασιλικὸ ἀνάκτορο. Καὶ καμιά φορά μόνο μιὰ πινακίδα μὲ λατινικὰ γράμματα ἀντικαταστοῦσε ἀπλοῦστάτα ἕλα

Ὁ παράδεισος ἐχωρίζετο καὶ σὲ δύο πατώματα, στὸν κυρίως παράδεισο καὶ στὸν Οὐρανό. Ἄλλοτε πάλιν ἐχρειάζετο γὰρ εἶναι πολὺ μεγάλος γιὰτὶ τὸν στόλιζαν περισσότερὰ ἀπὸ ἑκατὸ πρόσωπα, ὅπως τὰ ἐννέα τέγριατα τῶν Ἀγγέλων τοποθετημένα ἀλόγικα στὸ θεοὺ θρόνον καὶ τὸ Ἅγιον πνεῦμα σὲ σχῆμα περιστεράς πού μιλοῦσε μὲ τὸ στόμα κάποιου κρυμένου ἠθοποιοῦ.

Ὅπως δὲν ὑπῆρχε αὐλαία, εἶται δὲν ὑπῆρχαν παρασκήνια οὔτε κούιντες. Ὅλα ἐκτελοῦντο μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν. Οἱ ἠθοποιοὶ μὲ τὰ παρδαλά τους φορέματα ἐστέκοιτο ἀνακατεμένοι στὸ φόντο τῆς σκηνῆς καὶ προχωροῦσαν στὸ προσκήνιο ὅταν ἤρχετο ἡ στιγμή τοῦ μέρους των. Μόνον οἱ δαίμονες ἦσαν κρυμένοι στὴ Κόλαση, ὁ Θεὸς ἄσταθερὸ πρόσωπο ἐκάθητο πάντα στὸ θρόνον του στοὺς Οὐρανούς καὶ ὁ Χριστὸς πού ἐκρύβετο στὴν προκειμένη μετὰ τῆς πλατείας τοῦ θεάτρου ἐκκλήσια.¹ Αὐτὴ ἢ ἀνακαταστά ἐκαμε ὥστε γὰρ μὴ καλοκαταλαμβάνη συχνά, τὸ ἀπλοῦς ἀκροατήριον τι ἀκριβῶς συνέβαινε.

Γιὰ τὸ μέρος τῶν Διαβόλων πάντοτε ὑπῆρχε δυσκολία στὴν ἐξεύρεση τῶν προσώπων γιὰτὶ ὁ ρόλος ἦτο τόσο ἀνυπατήτικος ὥστε στὴ Chaumont π.χ. ἐκαίνοι πού θὰ παρουσιάζοντο στὴ σκηνῇ μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ ἐπρεπε ἄντ' ἄντ' μέρες γὰρ ἦσαν κρυμμένοι. Στὴν ἐξέλιξη τῶν Μυστηρίων οἱ Διάβολοι ἤρχοντο γ' ἀντιπροσωπεύουν τὸν κωμικὸν τύπον τοῦ ἔργου. Αἰτία ἦτο ὅτι ποτὲ δὲν κατόρθωναν γὰρ πραγματοποιήσουν τὸ σχέδιόν τους, διαρκῶς ἢ ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς Παναγίας ἐσωζε τὰ θέματά τους. Ντροπιασμένοι καὶ μὲ κάτεδασμένο τὸ κεφάλι γυρνοῦσαν στὴν Κόλαση, ἢ στιγμή αὐτῇ τοῦ ἐκμηδενισμοῦ καὶ τῆς ἀδυναμίας προκαλοῦσε τὴν παιδικὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ ἀκροατηρίου ἐκδηλωνόμενον μὲ γέλοια καὶ ἀποδοκιμασίας.

Ἀπ' τὴν Histoire des Français τοῦ 14^{ου} αἰῶνος τοῦ Rabelais μανθάνομε ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ ποῦπεζαν τοὺς Διαβόλους ἦσαν ντυμένοι σὰ μαυροὶ κύκλοι ἢ σὰν ταῦροι, φοροῦσαν μεγάλα κέρατα, καὶ μάκρὰ αὐτιά, τὸ κορμί τους ἦτο μαλλιὰρὸν τὰ πόδια τους ἦσαν διχάλωτα καὶ τὰ χέρια τους ὀπλισμένα μὲ μεγάλα νύχια.

Ὁ περὶ λαϊκὸς κωμικὸς τύπος τῆς ἐποχῆς ἦτο ὁ μαθητευόμενος διάβολος πού δὲν ἤξευρε τὴ δουλιὰ του καλά καὶ πρὸ διαρκῶς γυρνοῦσε στὴν Κόλαση μὲ μὴν ἀβλία λεία. Οἱ διάβολοι συνοδεύονταν ἀπὸ διαδο-

¹ Σὲ κάποιο σημεῖωμα τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως διαβάζομε: «Ἐδὼ ὁ Ἰησοῦς κρύβεται σὲ κάποιο μέρος πού γὰρ μὴ φαίνεται ἀπὸ τοὺς θεατὰς, ἕως τῆς στιγμῆς πού θὰ παρουσιασθῇ στὴ μητέρα του καὶ τοὺς μαθητὰς του.»

λίγες, ὑποχρεωμένες κυρίως γὰρ διασκεδάζουσαν τὴ σκηνῇ κυνηγώντας τῆς ψυχῆς. (Ἡ ψυχῆς ἐφέροντο ἀπὸ τοὺς δαίμονας στὴν Κόλασι μέσα σὲ καρτοτάκια ἢ σὲ κοφίνια² πολλές φορές δὲ ἀποτυχημένες ἐστρατείας ἐπιμωροῦντο σκληρὰ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ πρὸς συμμόρφωσιν.)

Τὸν θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν ὑπεδύοντο μόνον ἱερεῖς, ὁ ρόλος δὲ τοῦ Χριστοῦ ἦτο καὶ πολὺ ἐπικίνδυνος. Στὴ σκηνῇ τοῦ Πειρασμοῦ ὀδηγεῖτο στὴ κορυφῇ τοῦ ἀετώματος τοῦ ναοῦ καὶ στὴ Μεταμόρφωσιν ἐστέκειτο κρεμασμένος στὸν ἀέρα τῆ βοήθειά ἀτελοῦς μηχανικοῦ ἀντισταθμισματος περισσότερο ἀπὸ δύο ὥρες, χρονικὴ διάστημα ἀνάλογο γιὰ τὸ ἀπαγγελοῦν οἱ 1300 στίχοι τοῦ κειμένου.

Ἡ ἀποσίωσις καὶ ἡ ἐνεργητικότης τὴν ὁποίαν εἶχαν αὐτοὶ οἱ ἐθελονηταὶ ἠθοποιοὶ ἦτο περιέργως. Τὰ χρονικὰ ἀναφέρουν ὅτι πολλές φορὲς κινδύνουσαν πολλοὶ γὰρ πεθάνουσαν τὴν ὥρα τῆς παραστάσεως ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν ζῆλον πού ἐδειχναν στὴν λεπτομερῆ ἐπιτέλεσιν τοῦ ἥρωος πού ὑπεδύοντο. Ὁ ἐνθουσιασμός αὐτὸς καὶ ἡ εὐλικρίνεια ἔκαμε πολλοὺς γὰρ ἐκτιμηθῶν τόσο ὥστε γὰρ κερδίσουσαν πολλά χρήματα. «Στὰ 1496 στῆς Seurre ὁτὸν διάστημα τῆς παραστάσεως τοῦ Μυστηρίου τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου πείραν φωτιά τὰ ρούχα τοῦ Σατανὰ τῆ στιγμῆ ἀκριβῶς πού ἐβγαίνε ἀπὸ τὸ ρύγχος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκάηκε ἀρκετὰ, μὲλους τοὺς πόγους ἐπαίξε τὸ μέρος τοῦ ἕως τὸ τέλος.» «Μιὰ μέρα στὸ Metz ὁ πάτερ Nicolle, ἱερεὺς τοῦ Ἁγίου Βίκτωρος παρήστανε τὸν Χριστὸν τόσο ὁμοῦ πείρε τὸ ρολότου σὰ σοβαρὰ ὥστε παρ' ὀλίγον γὰρ πεθάνη στὸ σταυρὸ ἐπάνω, εὐτυχῶς τὸν ἀντιλήφθησαν ἐγκλίτως ἀπὸ τὴ φυσιογνωμία του καὶ τὸν ξεκρέμασαν πρὶν τελίωσιν.» «Ὁ σεδασμιάτατος Zean de Nicey ἐφημέριός τοῦ Metrange πού ὑπεδύετο τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰούδα, κρεμάστηκε τόσο ἀδέξια ὥστε κατὰ τύχην γλύτωσε τὸν πραγματικὸν θάνατόν.»³

Στῆς δύσκολες αὐτὲς στιγμῆς οἱ ἠθοποιοὶ ἀντικαθίσταντο μὲ καθκίες. Ἐνα ὁμοῦ ἀπὸ τὰ ποῖα μεγάλα ἀτυχήματα εἶναι τὸ ἐπόμενον.

Ἐπαίξαν μπροστὰ στὸν βασιλεῖα τῆς Σουηδίας Ἰωάννην τοῦ Β' τὸ Μυστήριον τῶν Παθῶν. Ὁ ἠθοποιὸς πού παρήστανε τὸν Χριστὸν ἦτο στὸ σταυρὸ, ὁπότε ἐκατόνταρξος ἀντὶ γὰρ ἐπιφύση ἀπλῶς μὲ τὸ ἄκρο τοῦ ξίφους του τὴν πλευρὰ τοῦ ἐσταυρωμένου, στὴ θέρη τῆς δράσεως του ἐτρόπησε πέρα πέρα μὲ τὸ ξίφος τοῦ τὸν δυστυχῆ ἠθοποιὸν τὸ κορμί του ἔπεσε μὲ δύναμι ἀπὸ τὸ σταυρὸ καὶ συνέθλιψε μὲ τὸ βάρος του τὴν Παναγία πού ἦτο στοὺς πόδας του. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀγανακτησμένος μὲ τὸ διπλὸ δυστύχημα ὅρμα στὴ σκηνῇ καὶ μ' ἕνα χτύπημα τῆς σπάθης του ἀποκεφαλίζει τὸν δράστη. Ὁ ἡμιάγριος ὁμοῦ λαὸς πού ἐθέληθη μὲ τὸν ρεαλισμὸ τοῦ παιξίματος ἐξηγριώθη μὲ τὴν παρέμβασιν τοῦ Ἰωάννου, ἐπετέθη ἐναντίον του καὶ τὸν σκότώσε.⁴

Οἱ πρόβες ἦσαν πολὺ μεγάλες καὶ πολὺ κουραστικῆς. Φαντασθῆτε ὅτι στὸ Μυστήριον τῶν Παθῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ ἠθοποιὸς πού ἐπαίξε τὸ πρόσωπο αὐτὸ ἐπρεπε γὰρ μάθη ἐκ στήθους περισσότερους ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες στίχους τὸ μικρότερον ἀπὸ τὰ Μυστήρια πού γνωρίζομε ἔχει 316 καὶ τὸ μεγαλειότερον 50.000.⁴

Διὰ τὴν παραβολὴν σημειοῦμεν ὅτι μιὰ κλασικὴ τραγωδία κυμαίνεται μεταξὺ 1000 ἕως 2000.

Μιὰ τέτοια ἐργασία ἦτο δύσκολο γὰρ τὴν ἀναλάβη ὅποιος ὅποιος. Γι' αὐτὸ ὑπεχρεοῦντο τὰ πρόσωπα γὰρ δοκίμουσαν πῶς θὰ μπόρουν γὰρ τὴν δγάλουν σὲ πέρας καὶ ὅτι ἦτε ἀπὸ ἀνεπάφκειαν ἦτε ἀπὸ ἀδυναμίαν ἀναγκασθῶν γὰρ ἐγκαταλείψουσαν τὸ ἔργο, γὰρ τιμωρηθῶν.

Τὰ λάθη κατὰ τὴν πρόβαν καὶ τὴν παράδοσιν ἐξηγοῦντο διὰ προστίμου.

Τὰ κοστοῦμα τῶν ἠθοποιῶν ἦσαν κωμικῶς ὅτι τύχη Ὁ Λάζαρος παρησάτανε «σὰν ἱππότης μὲ πλουμιστὸ καπέλλο.» Στὸ Μυστήριον ὁ Ἀδάμ,

¹ Louandre. Histoire du diable.

² Don Colmet. Histoire de la Lorraine τόμος Β'. σελ. 255.

³ Encyclopediana.

⁴ Αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων τῶν Ἀδελφῶν Greban.

ὁ Θεὸς ἦτο ντυμένος μὲ δαλματικὴ ἐσθῆτα καὶ ἡ Εὐα μὲ ἄσπρο μεταξυτὸ φόρεμα. Σὲ ἄλλο Μυστήριον τὸ φόρεμα τῆς Μαγδαληνῆς περιγράφεται λεπτομερῶς σὰν ἑταίρας τοῦ μεσαίωνα.

Οἱ ἥρωες τοῦ Ὀμήρου ἦσαν ντυμένοι ὅπως εἰσπτόνται καὶ οἱ βαρῶνοι τῆς φεουδαρχικῆς ἐποχῆς κτλ.¹

Ἡ παράσταση ἀρχίζε μὲ θρησκευτικὸ κύρηγμα, μὲ μουσικὴ συμφωνία ἐκτελουμένη ἀπὸ ἓνα ὄργανο, καὶ συμμετέχοντων τῶν ἠθοποιῶν καὶ πολλὰς φορές καὶ τῶν ἀκροατῶν, ἀπὸ ἓνα ἀδιάφορο διάλογο, ἢ ἀπὸ ἓνα θόρυβο τεχνικὸ ἀπ' ὄλους τοὺς ἠθοποιούς γιὰ νὰ ἐπιβληθῇ ἡ σιγῇ. Ἀκολουθοῦσε ὁ πρόλογος τοῦ ἔργου. Ἐπειδὴ ἦτο μεγάλος πάντοτε καὶ δυσκολοεκτέλεστος ἐδιαιλέτο ὁ καλλίτερος ἠθοποιός.²

Σκοπὸς τοῦ προλόγου ἦτο νὰ συνοψίσῃ ὅσο τὸ δυνατόν σαφέστερα τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μέλλοντος νὰ παιχθῇ ἔργου. Γιὰ γὰρ λείψῃ δὲ ἡ μονοτονία ἐποικίλλετο μὲ ἀνέκδοτα, μὲ ἀστεία καὶ ἐκτελεῖτο μὲ μεγάλο μπρίο. Ἐπειδὴ τὰ ἔργα ὅπως ἀναφέραμε ἦσαν πολὺ μεγάλα καὶ διαρκούσαν πολλές μέρες, ἡ ἀνάλυσή των θὰ ἦτο κολοσσός.

Συνήθως ὁ πρόλογος τελῶνε μὲ μιὰ παραίνεσιν πρὸς τὸ ἀκροατήριον νὰ κάμῃ ἡσυχία κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραστάσεως γιὰτὶ φαίνεται χαλοῦσε ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ θόρυβο. Στὰς ἀρχὰς αἱ προτροπαὶ ἦσαν μὲ διάφορα πλάγια μέσα. Ὁ ἠθοποιὸς φοβέριζε, ἀστειεῖτο, ὑπέσχετο. «Δὲν εἶναι τόσο δύσκολο νὰ σιωπήσετε» λέγει ἓνας ἀπὸ τοὺς προλόγους. «καθὲνας δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλείσῃ τὸ στόμα του.» Ἄλλος συγγραφεὺς παρακαλεῖ, «ἐδλογημένος νὰ εἶναι αὐτὸς ποῦ θὰ σιωπήσῃ... Θὰ παρακαλέσω τὸ θεὸ νὰ συγχωρήσῃ ὅλες τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ ποῦ θὰ μιλήσῃ.» Ὅταν ὅμως τὰ καλά λόγια δὲν ἀρκοῦσαν προσέτρεχαν σὲ ἄλλα μέσα, π.χ. σὲ κάποια παράγραφο τοῦ Μυστηρίου τοῦ Jean Michel διαβάζωμεν: «Ἡ χανανέα κόρη μπρορεὶ ν' ἀρχίσῃ τὴν παράστασιν μιλόντας, σὰν δαιμονιακὴ ἐῶς ὅτου ἐπιβληθῇ ἡ ἡσυχία.»

Τὰ Μυστήρια δὲν ὑποδιαιροῦντο οὔτε σὲ πράξεις οὔτε σὲ σκηνές ὅπως σήμερα, ἀλλὰ σὲ Μέρη. Σὲ κάθε μέρα συμπεριλαμβάνετο τὸ μέρος τοῦ ἔργου ποῦ θὰ ἐκτελεῖτο σ' ἓλο τὸ διάστημα ποῦ ἔφεγγε ὁ ἥλιος. Ἡ μέρα χωριζότανε σὲ μιὰ Pause γιὰ τὸ γεῦμα, καὶ αἱ Pauses αὐταὶ σὲ μικροτέρας δι' ἀνάπνουσιν.

Τὸ δρᾶμα ξετυλιγότανε θάρρεις παρμένο ἀπὸ τὴν τύχη, κανεὶς ἀπὸ τοὺς σημερινούς γνωστούς κανόνες δὲν τὸ ἔδενε, καμιά ἐνόητος δράσεως, κανένας τόνος. Ἦτανε μιὰ συνοχὴ διαφόρων ἐπεισοδίων, πολλές φορές καὶ ἀτέριαστων ἢ ἀντιθέτων ἐνομένων ἀναμεταξύ τους μὲ πολὺ ἐλαφρὰ μέσα. Ἀνάμεσα αἰφνης στὴ ποῦ δρᾶματικὴ σκηνὴ τοῦ ἔργου εἰσχωροῦσαν κωμικὰ ἐπεισόδια ποῦ διεύων καὶ κατέστρεφαν ὅλη τὴ δρᾶσιν. Ἡ προσπάθεια ἦτο ὡς φαίνεται νὰ ζητήτῃ ἡ ποικιλία, ἡ ἐξωτερικὴ κίνησις καὶ ἡ διασκέδασις τοῦ ἀκροατηρίου.

Ἡ ἀγνοία τόπου καὶ χρόνου ἦτο ἀπολαυστικὴ, π.χ. «Σὲ κάποιο Μυστήριον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ Αὐγουστος μεταφράζει σὲ Γαλλικὰ μιὰ λατινικὴ ἐπιγραφή.» «Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προλέγει τὸ μέλλον τοῦ μεγαλείου τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστημίου!» «Στὸ Μυστήριον τῆς Sainte Barbe βλέπουμα τὴν ἀγία νὰ διαβάζῃ τοὺς μύθους τοῦ Βοκκαίου ἐνφ ἔχει γεννηθῇ ἐπὶ Μαξιμίνου.» Σ' ἓνα ἄλλο Μυστήριον, «ὁ Διοκλητιανὸς διαθέτει μιὰ ἐλέκκληρη πυροβολαρχία.» Κατόπι ἔχομε τὸ μπέρδεμα μεταξὺ τῶν θρησκευμάτων. Οἱ Σαρακηνοὶ ἐλάτρευον τὸν Ἀπόλλωνα καὶ ἄλλου ὁ Ζεὺς συνοδεύετο μ' ἓνα σιμὸ περιέργους θεότητες.³

(Ἀκολουθεῖ)

Γ. Ι. ΝΑΥΠΑΙΩΤΗΣ

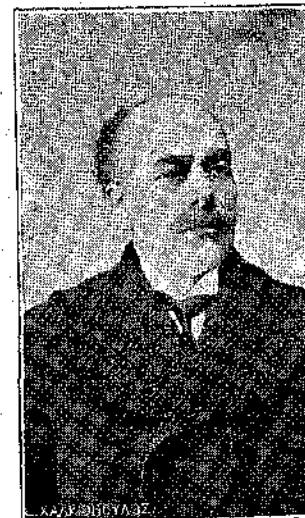
¹ Athenaeum français, 22 Avril 1855 σελ. 345.

² Πρὶν ἀκόμη συσταθῶν οἱ τακτικοὶ θίασοι ὁ μόνος συστηματικὸς ἠθοποιὸς ἦτο τοῦ προλόγου, πάντοτε δὲ δυσκολοεκτέλεστος.

³ F. Roy. Etude sur le théâtre français du XIV et du XV siècle.

⁴ L. Clédat. Le théâtre en France au moyen Age.

⁵ Alessandro d' Ancona. Origini del teatro italiano.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

IN MEMORIAM...

Πολλοὶ φίλοι, πολλὰ λουλούδια, πολλὰ δάκρυα, πολλές ἀναμνήσεις σὲ τὸ προχθεσινὸν τοῦ Μνημόσυνου...

Καὶ μέσα στὸν κύκλο ἐκεῖνο τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, ὁ Ταβουλάρης, πάνω ἀπὸ τὸν τάφο, μιλοῦσε...

Τί εἶπε; ... Ποιὸς ξέρει; ...

Ἐγὼ ἔβλεπα τὸ ὄρατο λευκὸ τὸν κεφάλι, ἔβλεπα τὰ μάτια τοῦ δακρυομένου, ἔβλεπα τὰ χεῖλη τοῦ ποῦ ἔτρεμαν...

Ἀποχαιρετοῦσε τὸν παλιὸν φίλον, ὁ Ταβουλάρης, τοῦ κουβεντιάσε μὲ ἀγάπη, ὅπως ἄλλοτε τὸν παλιὸν καιρὸ, σὰν καθόντουσαν μαζί στὴν πόρτα κάποιου καλοκαιρινοῦ Θεάτρου στὴ Μακεδονία, στὴ Θράκη, στὴν Ἀνατολή, κατὰ τὸ ἀπόγευμα... ὅσοι ἀπὸ τὸ μεσημεριάντικο ὕπνο...

Καὶ τώρα πάνω ἀπὸ τὸν τάφο μιλοῦσε, ὁ Ταβουλάρης...

Τί εἶπε; ... Ποιὸς ξέρει! ... Ποιὸς ξέρει! ...

Ἴσως καὶ νὰ μᾶς εἶχε ξεχάσῃ ἐμᾶς, μέσα στὴν κουβέντα τὸν. Τί νὰ μᾶς κάνει ἐμᾶς, τί νὰ καταλάβουμ' ἐμεῖς ἀπ' τῆς παλιῆς γλυκῆς ἀναμνήσεως τῶν γέρον; εἶχαν δική τους κουβέντα τώρα οἱ δύο ἠθοποιοὶ τοῦ παλινοῦ καλοῦ καιροῦ, ὁ ἓνας δοθίος δίπλα στοῦ τάφου τὸ σιμὸ, ὁ ἄλλος ἔσπλωμένος κάτω ἀπ' τὸ χῶμα, κατ' ἀπ' τὰ λουλούδια...

Καὶ δὲν καταλαβαίναμε ἐμεῖς...

Τί λέει; ... Τί λέει; ...

Μὰ σίγουρα μεταξὺ τους συνεννοήθηκαν...

Δίχως ἄλλο ὁ πολὺκλαυστός νεκρός θὰ εἶχε μέσα στὸν τάφο τοῦ χαρὰ μεγάλη... Τοῦ κουβεντιάσει ὁ Διονύσης ὁ Ταβουλάρης...

—«Κοιμήσου... Σὲ λίγο ἐρχόμαστε κι ἐμεῖς... Κοιμήσου...»

Καὶ κατέβηκε μεγαλόπρεπα ἀπὸ τὸ μικρὸ ψήλωμα ποῦ στεκόταν, ὅπως ἄλλοτε στὴ σκηνή, κατέβαινε ἀπὸ τοὺς θρόνους τῶν Ἀυτοκρατορῶν ποῦ ὑπεδύετο...

Δὲν μᾶς εἶδε, δὲν μᾶς εἶπε λέξη...

Καὶ τράβηξε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ κηλαρίσια, μὲ συντροφιά τὴν ἀνάμνησιν τοῦ φίλου του, τοῦ Περικλῆ Χριστοφορίδη.

N. Π.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

Τὴν ἴδια μέρα, ἦταν καὶ τὸ Μνημόσυνο ἑνὸς ἀκόμη παλῆου ἠθοποιού, τοῦ Παντελῆ Ρούσσου.

Συγκινητικὴ σύμπτωση ὁ θάνατος τῶν δύο καλῶν συναδέλφων σχεδὸν τὴν ἴδια μέρα, καὶ τὸ μνημόσυνό τους τὸ ἴδιον Κυριακάτικο πρωί...

Εἶχα τὴν εὐχαρίστηση νὰ συνεργασθῶ μὲ τὸ γέρον—Ρούσσο καὶ τὸ θεωρῶ ἀλήθεια σὰν ἕνα τίτλο τιμῆς σήμερα αὐτό.

Τὸν θυμοῦμαι, πάντα μὲ τὸ καλὸ του χαμόγελο στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλη, καὶ θυμοῦμαι ἀκόμα τὴ γλυκεῖα ἐντύπωση ποῦ ἔκανε τότε, πρὸ δέκα πέντε χρόνων, ἡ εὐκρινῆς φιλία καὶ ἡ συμπάθεια ποῦ μοῦδειχνε, παλῆος καὶ λαμπρὸς ἠθοποιὸς αὐτός, σ' ἐμένα τὸν πρωτόβγαλτο. Καὶ τὸν ἐφανάζαμε μπάμπια... Καὶ τὸν ἀγαπούσαμε ὅλοι, γιατί ὅλους μᾶς ἀγαποῦσαι...

Δὲν θυμοῦμε νὰ τὸν ἀκουσα ποτε νὰ κακομιλήσῃ σὲ κανένα, δὲν τὸν ἀκουσα ποτε νὰ μιλήσῃ οὔτε κἂν δυνατά, πᾶνω ἀπ' τὸ χαϊδευτικὸ καὶ ἤρεμο τόνο ποῦ εἶχε πάντα ἡ φωνή του...

Ἦταν ἕνας ἅγιος...

Ὁ Θεὸς ν' ἀναπάγῃ τὴν ψυχὴ του...

N. Π.

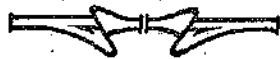
ΟΠΕΡΕΤΤΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Ν Τ Ο Λ Λ Υ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 19. μ. ἡ ὀπερέττα Παπαϊωάννου θὰ ἀναβιβάσῃ διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς Ἑλλ. σκηνῆς τὴν νῦν ὀπερέτταν «Ντόλλυ» ἐπὶ λιμπεριῶν τῶν γνωστῶν συγγραφέων τοῦ «Ἄγρου γλεῖξ» καὶ τῆς «Ισπανικῆς Μούσας» Φράνκ Φράνκ καὶ Ἐρνέστ Μάακ, τὴν δὲ μουσικὴν ἔγραψεν ὁ γνωστὸς ἐξ ἄλλων ὀπερεττῶν Οἰγγὸ Χίρς. Εἰς τὸ Βερολίνον ὅπου ἐπρωτοπαίχθη ἀπὸ πέρσοι ἐξακολουθεῖ καὶ ἤδη ἀκόμη τὰς θεατρικαῖς τῆς παραστάσεως. Θεωρεῖται ὡς μία ἀπὸ τὰς ὀμορφότερας ὀπερέττας τοῦ γερμανικοῦ μουσικοῦ θεάτρου.

Ἡ ὀπερέττα Παπαϊωάννου μὴ φέισθεῖσα κόπων καὶ δαπανῶν τὴν ἀναβιβάζει, μὲ πᾶσαν σκηρικὴν ἐπιμέλειαν καὶ καλαισθησίαν. Τοὺς χοροὺς διδάσκει ὁ γνωστὸς ἐκ τῆς μοναδικῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ἀπαρικοῦ χοροῦ τῆς «Ζυγκολέτ» κ. Ἀρνατάφ. Λομβάρνι μέγας διὸς ὁ ἄριστος θίασος Παπαϊωάννου. Θεωρεῖται δὲ βέβαιον ὅτι τὴν ἰδίαν ἐπιτυχίαν τῆς Ζυγκολέτ θὰ ἔχη. Ἴδου καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐν ὀλίγοις:

Ὁ βαρῶνος Γέο φὸν Χέλλγκεν ζῆ δεκαπέντε χρόνια γοργισμένος ἀπὸ τὴ γυναῖκα του, ποῦ τοῦ κρύβει ἐπίμοια τὴ χαριτωμένη τους κόρη Ντόλλυ, καθ' ὅσον αὐτὸ τὸ διάστημα. Ἀκριβῶς τὴ μέρα, ποῦ ὁ βαρῶνος βαρυστήμενος περὶ ἀπὸ τὴν ἐκφυλὴ ζωὴ τοῦ ζωντοχόρου, πωλεῖ τὴν ὀμορφὴν βίλλα του, στὸν πλοῦσιον Ἀμερικανὸ Φράνκ Νόρμαν, ἡ Ντόλλυ φεύγει κρυφὰ ἀπὸ τὴ μητέρα της καὶ πηγαίνει πρὸς συνάντησιν τοῦ πατρὸς της, ποῦ εἶχε νὰ δῇ ἀπὸ παιδὶ τριῶν ἐτῶν, γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴ προστασία του, ἐπειδὴ ἡ μητέρα της ἐπιμένει νὰ τὴν παντρεύῃ μὲ τὸν ἐξάδελφόν της Ἐμμεριχ, ἕνα νέον, ποῦ δὲ φαίνεται νᾶναι ὁ ἀνθρώπος ποῦ ὄνειρευόθηκε. Πηγαίνοντας στὴ πατρικὴ τῆς βίλλα, συναντᾷ ἀπὸ τὸν πατῆρα της τὸ νέο ἰδιωτικὴν της, τὸν κομψότατον Φράνκ, τὸν ὁποῖον ἐκλαμβάνει ὡς πατέρα της. Ὁ Φράνκ γοργισμένος ἀπὸ τὰ θέληματα τῆς Ντόλλης, τὴν ἀρτίζει νὰ πιστεύσῃ πὺς εἶναι ὁ πατὴρας της. Συγχρότως ὅμως εἰδοποιεῖ τὸ βαρῶνον νὰ γυρίσῃ ἀμέσως ἀπὸ τὸ ταξεῖδι του. Ὡς ποῦ νὰ γυρίσῃ ὅμως ὁ βαρῶνος, ὁ Φράνκ αἰσθάνεται πὺς ἠγάπησε τὴ Ντόλλυ, ἡ δὲ Ντόλλυ πὺς ἐρωτεύθηκε τὸν... πατέρα της! Αὐτὴ εἶναι ἡ κυρία ὑπόθεσις τοῦ ἔργου. Μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως ἐν τούτοις τῆς διηγήσεως, γίλια ἀπρόσβλεπτα ἐπεισόδια ἐκτυλίσσονται μὲ τὸν δοῦκα Ἀδαλβέρτο καὶ τὸν ἀγίαστρον ἑξιστᾶ τὸν πρὸς τὴν ὥρα τῆς βίβας τῆς ὀπερέττας Χένια Γκαλλότι, ποῦ φαίνεται πρὸς οὐγμὴν νὰ τὰ περιφρονῇ πρὸς χάριν τοῦ Ἀμερικανοῦ πλοῦσιου. Ἡ ἔλευσις τῆς Ντόλλυ ἀνατρέπει τὰ πάντα, ὡς ποῦ σὲ τέλος ὁ βαρῶνος ξανασημειῖ, ὅσοι ἀπὸ τόσα χρόνια, μὲ τὴ γυναῖκα του, ἡ Ντόλλυ πέρνει τὸν Φράνκ καὶ ἡ Χένια Γκαλλότι τὸν... ἄνικον δοῦκα, ὅχι βέβαια, ἐπειδὴ τὸν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐξάδελφος Ἐμμεριχ, καθόλου ἀπαρηγόρητος γιὰ τὴν μὴ πραγματοποιήσιν τοῦ γάμου του μὲ τὴν Ντόλλυ, τὴς ἔχει ὑποσχεθεῖ ὅτι θὰ τῆς ἐξασφαλίσῃ... ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ τῆς προσφέρει ὁ δοῦξ!

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΣΑΚΑΛΗ-ΜΠΑΚΑΚΟΥ

Ὁμόνοια (Γωνία ὁδοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου)

- *Επιτέλειαι ἀκριβῆς συνταγῶν μὲ τὰ γνησιώτερα χημικὰ εἶδη*
- *Ὅλα τὰ Specialites ἀναγεύμενα ἐκ τῆς μεγάλης καταναλώσεως*
- *Γυμναστικὰ ἀρωμάτων, σαπῶνων καὶ κοσμητικῶν ἐν γένει.*
- *Τμήμα χειρουργικῶν εργαλείων.*
- *Εργαστήσιον διὰ ΖΩΝΑΣ καὶ Κορσέδες μὲ κομψότητα καὶ ἐφαρμογὴν τελείαν.*
- *Εργαστήσιον ΚΗΛΕΠΙΛΕΣΜΩΝ καὶ SUSPENSIONS.*
- *Γενικὴ παρακαταθήκη χρωμάτων διὰ βαφῆν φορεμάτων κλ.*

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ

ΤΑΠΕΤΖΑΡΙΑΣ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΙΔΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΥΙΩΝ Γ.Ρ. ΜΑΡΑΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΩΤΕΙΡΑΣ 13

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΣΤΟΥΡΔΑΣ

ΔΙΟΛΟΥ 113

ΔΙ' ΕΚΔΡΟΜΑΣ

**ΣΚΗΝΑΙ
ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ
ΤΡΑΠΕΖΙΑ
ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ
ΒΑΛΙΤΣΑΙ
ΚΑΜΙΝΕΤΑ**

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

- Ν. ΑΛΕΚΑΡΙΣ : Από την ιστορίαν του Ἑλληνικοῦ Θεάτρου.
Γ. ΔΑΜΠΡΙΑΝΟΣ : Χαστούκι στὴν Ἑλληνικὴ μάνδρα.
Γ. Ι. ΝΑΥΠΑΚΤΗΣ : Μυστήρια.
Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ : Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴ Μαύρη Βίβλο.
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ : Συνέντευξις μετὰ τὸν κ. Ι. Γρυπάρη.
WILHELM MEISTER : Θεατρικὴ Κριτικὴ.
ΠΕΛΛΕΑΣ : Μουσικὴ Κριτικὴ.
ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΧΗ : Ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΙΚΡΑ ΝΕΑ .

ΕΙΚΟΝΕΣ : Κυριακὸς Ἀριστίας—Ι. Γρυπάρης—Ἀντιγόνη Μεταξῶ.—Κ. Κροντηρᾶς.—Γ. Βαμβακάρης.

ΤΕΥΧΟΣ 8ον

“ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ,,

(ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Η ΣΕΛΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 200

Δι' ὑποδιατυρέσεις κατ' ἀναλογίαν

ΕΠΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ : Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΧ. 2

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΣΑΚΑΛΗ-ΜΠΑΚΑΚΟΥ

Ὀμόνοια (Γωνία ὁδοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου)

- Ἐπιτέλεισι ἀκριβῆς συνταγῶν μὲ τὰ γνησιώτερα χημικὰ εἶδη
- Ὅλα τὰ Specialités ἀναγεόμενα ἐκ τῆς μεγάλης καταναλώσεως
- Ἰμῆμα ἀρωμάτων, σαπῶνων καὶ κοσμητικῶν ἐν γένει.
- Τμῆμα χειρουργικῶν ἐργαλείων.
- Ἐργοστάσιον διὰ ΖΩΝΑΣ καὶ Κορσέδες μὲ κομψότητα καὶ ἐφαρμογὴν τελείαν.
- Ἐργοστάσιον ΚΗΛΕΠΙΔΕΣΜΩΝ καὶ SUSPENSIOIRS.
- Γενικὴ παρακαταθήκη χρωμάτων διὰ βαφῆν φορεμάτων κλ